

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY

navazující magisterské studium

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Informovanost rodičovské veřejnosti o kurikulární reformě.

Parent's acquaintance with curriculum reform.

Bc. Pavlína Checcacci

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. H. Kasíková, CSc.

Praha 2012

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce paní Doc. PhDr. Haně Kasíkové, CSc. za její trpělivost, připomínky a rady, které mi pomohly při vypracování magisterské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/diplomovou/rigorózní/disertační práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. července 2012

.....

podpis

Abstrakt

Tato diplomová práce má teoretický charakter, nezahrnuje žádná vlastní empirická šetření. Její součástí je návrh informační příručky pro rodiče dětí základních škol ČR, vytvořený autorem této diplomové práce. Text shrnuje poznatky o kurikulární reformě školství v České republice, která se uskutečnila v roce 2007 a zabírá se jakými způsoby byli rodiče o této události informováni. Text se nejprve zaměřuje na samotnou reformu, její vznik, cíle a popisuje její základní znaky. Dále je věnována pozornost vztahu mezi rodinou a školou, neboť skupina rodičů má pro zdárnou implementaci velký význam a je tudíž důležité této skupině správně porozumět. V souvislosti s reformou a jejím významem pro rodičovskou veřejnost se text zabírá tím, jak byla informační kampaň pojata v České republice a jak ve Velké Británii. Odtud je pak popsána jako inspirační zdroj příručka pro rodiče anglických žáků ve věku od 5 do 7 let. Na základě této inspirace byl vytvořen návrh příručky, který by odborně popularizačním jazykových stylem zprostředkovával informace také rodičům v České republice.

Klíčová slova: kurikulární reforma, školská reforma, vztah rodin a škola, informovanost rodičů

Summary

This thesis is of a theoretical nature: it does not include any field research. It includes a proposal for an elementary school brochure-guide for parents in Czech Republic, created by the author of this thesis. The thesis summarizes findings on the educational curriculum reform in the Czech Republic, which took place in 2007, and analyses ways in which parents were informed. The text focuses first on the reform itself, its objectives and its basic features. It then analyses the relationship between family and school, stating that parents as a group are of major importance for the successful implementation of the reform. It is therefore crucial to properly understand this group. In connection with the reform and its importance for parents, the text deals with how the informational campaign was conceived in the Czech Republic and in the UK. The 'Guide for Parents of English pupils aged 5 to 7 years' is then described as a source of ideas. Based on this, a proposal for a brochure-guide was created to be used as informational material for parents in the Czech Republic.

Key words: curriculum reform, school reform, school and parents relationship, parental awareness

Motto:

“Existují vzácné okamžiky, které je těžké rozlišit, ale fatální nechat proklouznout, a proto je nutné jednat i za cenu hazardu.”

G. M. Trevelyan, historik, 1909

Obsah

Úvod	8
I. Teoretická část	11
1. Kurikulární reforma	12
1.1. Klíčové znaky reformy	14
1.1.1. Rámcové vzdělávací programy	15
1.1.2. Školní vzdělávací programy	15
1.1.3. Klíčové kompetence	16
1.1.4. Vzdělávací oblasti	17
1.1.5. Průřezová témata	18
2. Rodina a škola	20
2.1. Vývoj vztahu mezi školou a rodinou	20
2.1.1. Kompenzační model	21
2.1.2. Konsensuální model	21
2.1.3. Participační model	21
2.1.4. Model sdílené odpovědnosti	21
2.2. Vstup dítěte do školy z pohledu rodičů	22
2.3. Sociální kapitál a význam spolupráce mezi rodinou a školou	24
2.4. Postavení rodičů ve vztahu škola – rodič	25
3. Informovanost rodičů o kurikulární reformě	30
3.1. Vyjádření odborníků k informační podpoře kurikulární reformy	30
3.2. Informační podpora kurikulární reformy MŠMT	33
3.2.1. Návrh mediální a informační podpory kurikulární reformy MŠMT	34

3.3. Informovanost rodičů na úrovni školy	37
3.3.1. Význam komunikace s rodiči z pohledu školy	37
3.3.2. Možnosti a prostředky školy, jak s rodiči komunikovat	38
4. Informační příručka pro rodiče – inspirace Velkou Británií	43
4.1. Reforma školství ve Velké Británii a úloha rodičů	43
4.1.1. Informační kampaň na podporu národního kurikula	45
4.2. Průvodce národním kurikulem	47
4.2.1. Klíčové vzdělávací období dítěte ve věku od 3 do 5 let	51
4.2.2. Klíčové vzdělávací období dítěte ve věku od 5 do 7 let	52
II. Praktická část	59
5. Informační příručka o kurikulární reformě v ČR zaměřená na rodičovskou veřejnost	60
5.1. Návrh informační příručky pro rodiče – příprava	60
5.2. Realizace návrhu informační příručky	64
5.3. Závěrečná zjištění	70
Závěr	73
Seznam použité literatury	75
Příloha A	79
Příloha B	80
Příloha C	81
Příloha D	82
Příloha E	83
Příloha F	84

Úvod

Již je tomu pět let, kdy české školství nastoupilo cestu proměn a navázalo tak svou kurikulární reformou na kontext reform v oblasti školství, které se odehrály i v ostatních státech Evropy. Česká republika se v roce 2007, v době spuštění reformy, nacházela ve výhodné pozici. Mnoho států již mělo se školskými reformami bohaté zkušenosti a tak bylo možné se poučit z chyb při implementaci, inspirovat se a to nejen při práci směrem dovnitř do systému školství, ale také směrem ven k rodičovské veřejnosti.

Jedním z takových států byla i Velká Británie. Školské reformy zde probíhaly postupně již od roku 1988 a tak lze tuto zemi považovat za jeden z možných inspiračních zdrojů. S kurikulární reformou v České republice lze nalézt mnoho společných znaků. Ve Velké Británii stejně jako v ČR je, jak prokázal výzkum, učitelé a ostatními zástupci škol na rodiče pohlíženo jako na tzv. „klienty“. Školy, které poskytují různě rozdílné služby, se tak ocitají v jakémsi tržním nebo také konkurenčním prostředí, ve kterém rodič-klient sám volí, kterou školu bude jeho dítě navštěvovat. Aby měl možnost zvolit správně a na základě dostatečných informací, vynaložila ovšem Velká Británie na rozdíl od České republiky na informační a komunikační kampaň věnovanou rodičovské veřejnosti nemalé finanční prostředky. Cílem této kampaně bylo nejen poskytnout rodičům dostatek informací, zároveň bylo snahou získat pro odehrávající se změny jejich podporu, což bylo tehdejší politickou reprezentací představovanou především Tony Blairem žádoucí. Bohužel v České republice politická reprezentace úlohu rodičů při implementaci reformy nedocenila. Na informační kampaň tehdejší ministryně školství Petra Buzková odmítla poskytnout finanční částku navrhovanou odborníky z oblasti školství. Ministerstvo však nehledalo ani jiné levnější a také komplexní řešení a distribuce informací rodičům tak byla zcela ponechána v režii samotných učitelů. Záleželo pouze na jejich ochotě tyto informace rodičům předávat. Ti i v případě, že informace poskytnout chtěli, neměli mnoho prostředků, jak rodičům informace předat v ucelené a pro ně srozumitelné formě. Informace o uskutečňované reformě se tak rodičům v České republice dostávaly ve velmi roztržité podobě. Na tuto skutečnost ostatně upozorňovalo několik odborníků již před spuštěním samotné reformy. Komunikace s veřejností byla ze strany ministerstva školství ČR minimální, nepodpořena žádnými komunikačními nástroji, které by odpovídaly době a složitosti

problematiky reformy. Jestliže se však Česká republika vydala cestou tohoto tzv. „tržního“ modelu, domnívám se, že je pro úspěšnou implementaci kurikulární reformy důležité, aby si političtí zástupci uvědomili, jaký význam má role rodičů při zavádění změn do škol a poskytli jim veškeré informace, které jim umožní se na tvorbě takového prostředí (modelu) podílet a zároveň se v něm dobře orientovat.

Vzhledem k absenci informačního materiálu, který by rodičům poskytoval velmi jednoduchou a pro ně srozumitelnou formou potřebné informace o probíhající školské reformě v ČR, jsem se ve své práci zaměřila na tvorbu právě takového materiálu. Cílem této práce bylo vytvořit návrh informační příručky pro rodiče, kterou by mohli použít učitelé na všech základních školách v ČR. Tento návrh příručky obsahuje jakési penzum základních informací, které by měl každý rodič dítěte vzdělávajícího se na kterékoliv základní škole v ČR obdržet. Návrh informační příručky by tak měl plnit funkci jednotného informačního minima poskytovaného rodičům učiteli na všech základních školách v ČR.

V první kapitole mé práce se nejprve zaměřuji na samotnou kurikulární reformu. V krátkém historickém přehledu se zabírám událostmi, které jí předcházely a pak věnuji pozornost především klíčovým znakům, kterými se reforma vyznačuje.

Druhá kapitola je věnována vztahu mezi rodiči a školou. Nejprve se zabírám jeho vývojem z historického hlediska, jak se postupně měnil pohled na potřebu spolupráce mezi rodiči a učiteli. Vstup dítěte do školy znamená zátěž nejen pro něj samotné, ale také pro ostatní členy jeho rodiny. Snažím se poukázat, jak se tato událost může odrážet na způsobu komunikace rodičů s představiteli škol a jak se může odrážet na jejich ochotě se školou spolupracovat. V této kapitole se také zabývám postavením rodiče ve vztahu rodič-škola, tak jak jej vnímají samotní učitelé a jak na rodiče v tomto důležitém vztahu, který hraje pro úspěch dítěte ve škole významnou roli, pohlíží.

Ve třetí kapitole se pak soustředím na informovanost rodičovské veřejnosti o probíhající kurikulární reformě v ČR. Nejprve se zaměřuji na státní úroveň a snažím se přiblížit, jak se k tomuto úkolu postavilo ministerstvo školství. V druhé části kapitoly je pak mým cílem poukázat na možnosti, jaké při naplňování tohoto nelehkého úkolu měli samotní učitelé. Jaké prostředky pro komunikaci s rodiči mohli využít a jaké prostředky jim naopak chyběly.

Čtvrtá kapitola se zabývá situací v době školských reforem ve Velké Británii. Vzhledem k bohatým zkušenostem, kterými Velká Británie oproti ČR disponuje, jsem se snažila poukázat na možné zdroje inspirace, jak uvést reformu úspěšně do praktického života. Především komunikační a informační strategii s rodičovskou veřejností osobně považuji za jeden z těchto možných zdrojů. Konkrétně se pak v této kapitole zaměřuji na jeden z nástrojů této strategie a tím je informační brožura Průvodce školním kurikulem pro rodiče.

Pátá kapitola je věnována samotné tvorbě návrhu informačního nástroje, který by bylo možné učiteli využívat v českém školním prostředí. Na základě inspirace s úrovní předávání informací rodičům v anglických školách je cílem této kapitoly vytvořit takový materiál, který by rodičům ve velmi zjednodušené formě dokázal objasnit, jaké změny se na českých školách odehrávají a proč. Jedním z cílů, které jsem si kladla, byla všeobecná srozumitelnost, která by dokázala vysvětlit procesy odehrávající se ve školním prostředí celému širokému spektru rodičů. Záměrem bylo vytvořit informační prostředek pro rodiče dětí základních škol, který by sloužil jako jednotící informační zdroj v rozmanitém prostředí českého školství.

V závěru shrnuji poznatky této diplomové práce a zdůrazňuji především principy, na jejichž základě jsem návrh informační příručky pro rodiče vytvořila. Otevírám zde také možnost realizace tohoto návrhu a jejího ověření v praxi.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Kurikulární reforma

V roce 2007 byla do českých škol uvedena školská, nebo též kurikulární reforma ve své praktické podobě. Tato událost byla některými učiteli uvítána jako nová příležitost začít vytvářet učební plány podle svých představ, jako možnost přizpůsobit výuku aktuálním potřebám žáků a jako šance uplatnit nové způsoby a metody ve vyučování. Někteří učitelé však toto nadšení nesdíleli a na reformu pohlíželi spíše negativně, jako na zdroj zmatku a nepochopení v jejich již zaběhlém způsobu práce. Učitelská veřejnost tak na počátku této významné události nebyla ve svých názorech jednomyslná a v prosazování změn, které reforma přinesla, nepostupovala jednotně. Mnozí odborníci v oblasti pedagogiky se shodují, že tato skutečnost je daná nedostatečnou informovaností o záměrech reformy a o způsobech, jakými je možné těchto záměrů dosáhnout. Za velmi podstatné pak považují téměř nulovou informovanost rodičovské veřejnosti, která při zavedení změn ve školství hraje klíčovou roli.

Vývoj školství po roce 1989

První snahy o reformu českého školství můžeme zaznamenat již v 90. letech minulého století¹. Vzhledem k tomu, že zde chyběl jakýkoliv teoretický podklad pro diskusi mezi pedagogickou veřejností, byly tyto snahy zpočátku velmi obtížné. V roce 1994 nicméně vznikl první významný dokument MŠMT nazvaný *Kvalita a odpovědnost*², který definoval podmínky kurikulární politiky, ovšem jako závazný politický dokument přijat nebyl. V roce 1995 byl pak vytvořen kurikulární dokument *Standard základního vzdělávání*,³ který stanovuje základní mantinely pro práci škol a udává sjednocující rámec vzdělávání na celostátní úrovni v podmínkách

¹ Díky několika odborníkům vznikaly na počátku 90. let první dokumenty, které však nevytvářely žádnou ucelenou koncepci a nedošlo ani k všeobecnému konsensu pro přijetí těchto dokumentů jako závazného programu rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy.

² *Kvalita a odpovědnost. Program rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: MŠMT, 1994.

³ *Standard základního vzdělávání*. Praha: MŠMT, 1995.

decentralizovaného a diverzifikovaného školství⁴. Všechny schválené a na tento kurikulární dokument navazující vzdělávací programy na základních školách v ČR (Základní škola, Obecná škola a Národní škola) musely splňovat jeho požadavky.

Během těchto let došlo také k několika neúspěšným pokusům o vyvolání debaty nad stavem českého školství a nad potřebnými změnami, které by český vzdělávací systém přiblížilo k evropským standardům. Pedagogická ani laická veřejnost však necítila potřebu ve školství něco měnit a tak k prvním vážnějším úvahám došlo až deset let po pádu komunistického režimu. Impulzem pro hlubší zamyšlení se stala analýza *České vzdělání a Evropa, tzv. Zelená kniha*⁵, která vzbudila zájem především u pedagogické veřejnosti. Tento zájem vyústil v letech 1999 až 2000 snahou o vyvolání diskuze⁶ i za účasti laické veřejnosti. To se bohužel nepodařilo, neboť veřejnost se této debaty účastnila minimálně a i nadále se o danou problematiku nijak zvlášť nezajímala.

V roce 2000 začala Rada pro vzdělávací politiku pracovat na strategickém dokumentu, který se měl stát součástí dlouhodobého plánu směřování českého školství. V únoru 2001 vznikl *Národní program rozvoje vzdělávání, tzv. Bílá kniha*⁷, která se stala podkladem pro realizaci školské reformy. Na Bílou knihu navazovala tvorba tzv. rámcových vzdělávacích programů a také příprava nových zákonů. Nový školský (zákon č. 561/2004)⁸ a zákon o pedagogických pracovnících (zákon č. 563/2004)⁹ byl schválen v roce 2004 po četném připomínkování a několikerém vrácení. Školský zákon stanovil všem školám povinnost začít v 1. a 6. třídě vyučovat podle svých nových školních vzdělávacích programů od 1. září 2007. Střední školy a gymnázia mají tuto povinnost od 1. září 2009.

⁴ SPILKOVÁ, Vladimíra, et al. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005, s. 18, ISBN 80-7178-942-9.

⁵ *České vzdělání a Evropa*. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999.

⁶ Veřejná diskuse vyhlášená MŠMT nazvaná „Výzva pro deset miliónů“, která probíhala od listopadu 1999 do ledna 2000.

⁷ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Praha: Taurus, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

⁸ Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ze dne 24. září 2004.

⁹ Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů ze dne 24. září 2004.

1.1. Klíčové znaky reformy

MŠMT na svých internetových stránkách představuje změny, kterými se kurikulární reforma vyznačuje takto, cituji: “Kurikulární reforma přináší změny především v obsahu a cílech vzdělávání. Kromě předávání znalostí kladou nyní školy ve své práci důraz na to, aby se žáci naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence, které jim mají usnadnit plnohodnotný život ve 21. století.”¹⁰

Velmi podstatnou změnu v českém vzdělávacím systému tedy představují cíle vzdělávání. Těmi již není pouhé osvojování vědomostí, ale také vytváření a posilování tzv. klíčových kompetencí žáka. Klíčové kompetence představují hlavní cíl vzdělávání a k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah a činnosti, které ve škole probíhají¹¹.

“Hlavním pilířem vzdělávání na základních a středních školách už není předávání co největšího možného množství faktů. Škola poskytne žákům a studentům určitý vědomostní základ, ale zároveň je povede ke schopnosti orientovat se v současném složitém informačním světě. Bude působit na jejich osobnostně-sociální rozvoj s důrazem na osvojení vhodných postojů a hodnot.”¹²

Nově definované cíle vzdělávací politiky jsou součástí kurikulárních dokumentů České republiky. Cíle obecného charakteru jsou definovány v Bílé knize¹³, klíčové kompetence spolu s dalšími cíli pro jednotlivé etapy vzdělávání jsou součástí tzv. rámcových vzdělávacích programů.

¹⁰ [cit. 1.5.2012] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma>

¹¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP, 2004.

¹² ZEMAN, Václav. et al. *Reforma školství v České republice*. Praha: Člověk v tísni – Varianty, 2006.

¹³ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Praha: Taurus, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

1.1.1. Rámcové vzdělávací programy

Vznik rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro jednotlivé stupně vzdělávání¹⁴ – předškolní, základní a střední je jednou z dalších výrazných změn, ke kterým v našem školském systému došlo. RVP poskytují závazné obsahové rámce, které školám slouží jako pomocné návody při tvorbě svých vlastních školních vzdělávacích programů (ŠVP).

Rámcové vzdělávací programy¹⁵:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě
- vycházejí z koncepce celoživotního učení
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání
- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání

RVP společně s Bílou knihou tvoří **statní úroveň** kurikulárních dokumentů.

S nově definovanými cíli souvisí také změna v práci učitele. Postupně je zřejmé, že dosavadní způsoby práce ve třídě a využívané metody již k naplňování těchto cílů nejsou dostačující. Učitelé musí volit takové způsoby práce, které aktivněji zapojí žáky do procesu učení a posílí jejich motivaci k celoživotnímu vzdělávání a poznávání. Aby toho bylo dosaženo, k tomu jim nyní slouží již dříve zmiňované školní vzdělávací programy (ŠVP).

1.1.2. Školní vzdělávací programy

Dalším klíčovým znakem, kterým můžeme kurikulární reformu definovat, je podstatně větší aktivita na straně školy při tvorbě vzdělávacích obsahů.

¹⁴ Všechny dostupné verze RVP pro jednotlivé stupně vzdělávání lze nalézt na internetových stránkách www.rvp.cz.

¹⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP, 2004, s.1-2.

Oproti minulé době se školy stávají více aktivními účastníky a partnery při naplňování cílů vzdělávací politiky. Nepřijímají, jako ještě nedávno, přesně stanovené instrukce či návody (osnovy) jak, co a kdy učit. Tyto návody či plány si vytváří samy podle svých potřeb a možností. Nazývají se školními vzdělávacími programy¹⁶ (ŠVP).

ŠVP se stává povinným dokumentem, který je stanoven zákonem, a za jeho přípravu a realizaci odpovídá ředitel školy¹⁷. Na tvorbě ŠVP by se měl podílet společně celý pedagogický sbor. Jednotlivé ŠVP vytvořené konkrétními školami tak tvoří **školní úroveň** kurikulárních dokumentů.

Jak jsem již několikrát zmínila, školy mají za úkol vytvořit tyto vzdělávací plány pro následující výuková období. V těchto plánech musí být rozvrženo nejen množství znalostí, které by měl žák pojmout, ale také způsoby, jakými budou rozvíjeny jeho klíčové kompetence jako jeden z hlavních cílů vzdělávání.

1.1.3. Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou dovednosti, které žákům pomohou nabyté vědomosti nadále rozvíjet a dokázat je využít. Termínem klíčové kompetence je označován souhrn dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti¹⁸. Na základě mnoha výzkumů bylo definováno šest klíčových kompetencí, které by si na konci základního vzdělání měl osvojit každý žák.

Mezi klíčové kompetence v rámci RVP ZV tedy patří:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problémů
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální

¹⁶ *Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání*. Praha: Taurus, 2005.

¹⁷ *Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání*. Praha: Taurus, 2005.

¹⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP, 2004

5. kompetence občanské

6. kompetence pracovní

Proces osvojování klíčových kompetencí ukončením povinné školní docházky nekončí. Jedná se o proces celoživotní. Na každém stupni vzdělávací soustavy tak žák své kompetence dále rozvíjí a následně posiluje.

1.1.4. Vzdělávací oblasti

V rámci vzdělávacího obsahu došlo k integraci poznatků z jednotlivých oborů a jejich propojení do vzájemných souvislostí v tzv. vzdělávacích oblastech. Znamená to, že žáci by již nadále neměli získávat znalosti jako izolované trsy dat, ale v jasných a srozumitelných souvislostech a ze všech možných úhlů pohledu. Tak by si měli lépe uvědomit propojenost a celistvost světa, ve kterém žijí.

Kurikulární reforma se snaží navodit takové změny ve vzdělávacím obsahu, které by podpořily proces a výsledky učení z hlediska jeho potřebnosti, výběrovosti, trvalosti i propojenosti se životem¹⁹.

Vzdělávací oblasti umožňují učitelům naplánovat výuku tak, aby na sebe plynule navazovala, aby se učitele vzájemně doplňovali a žákům poskytovali ucelený obraz o světě a životě v něm. V RVP pro základní vzdělávání je obsah členěn do vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny vzdělávacími obory, obsahově blízkými či pouze jedním vzdělávacím oborem.

Vzdělávacích oblastí je devět²⁰. Patří mezi ně:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)

¹⁹ TUPÝ, Jan. Vzdělávací oblasti [online]. In: *Metodický portal RVP*, 2005 [cit. 1.5.2012]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/6/336>

²⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP, 2004.

- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

1.1.5. Průřezová témata

Velmi podstatným znakem kurikulární reformy jsou tzv. průřezová témata. Tato průřezová témata vznikla jako reakce na události a vývoj ve světě. Ukazuje se, že škola by měla zahrnout do obsahu vzdělávání taková témata jako jsou např. média, životní prostředí, multikulturalismus apod. Témata, kterým se škola věnovala zatím okrajově se stávají velmi aktuální potřebou v rychle se měnícím světě. Škola může tato témata vyučovat jako samostatný předmět, či je integrovat do ostatních vzdělávacích oblastí.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata²¹:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Enviromentální výchova
- Mediální výchova

²¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VUP, 2004.

Průřezová témata znamenají pro učitele jednu z dalších možností, jak naplnit své vlastní představy o výuce a vytvářejí příležitost pro uplatnění kreativních a netradičních přístupů ve vzdělávání. Jsou prostorem jak pro učitele, tak i pro žáka, který může rozvinout své individuální předpoklady a vlastnosti.

Představení klíčových znaků, kterými se kurikulární reforma českého vzdělávacího systému vyznačuje, naplňování a uskutečňování všech cílů reformy, není vždy snadné. Vzhledem k tomu, že se často jedná o úplné novinky v českém vzdělávacím systému, je přirozené, že se mezi odbornou veřejností stále vedou diskuze o správnosti změn, které reforma přinesla.

2. Rodina a škola

Na velkém významu v souvislosti s kurikulární reformou nabývá vztah mezi rodiči a školou. Rodičovská veřejnost zastává při zavádění reformních kroků do praktického života klíčovou roli. Právě v takové chvíli je velmi důležité porozumět vztahům mezi rodinou žáka a školní institucí správně, aby pro všechny zainteresované strany fungovaly optimálně.

2.1. Vývoj vztahu mezi školou a rodinou

V historii vztah mezi rodiči a školou procházel značnými proměnami od návštěv učitele v domácnostech žáků až po naprostou absenci zasahování rodičů do práce škol. Především před rokem 1989 byly vzájemné vztahy rodiny a školy značně rezervované. Tato skutečnost vyplývala z postavení a charakteru školy a rodiny v tzv. socialistické společnosti, která určovala a posilovala nerovný vztah těchto institucí. Zejména v 60. a 70. letech 20. století se cíle výchovných a vzdělávacích aktivit školy a rodiny často velmi lišily nebo byly protichůdné. Proklamoval se u nás názor o nevhodnosti zasahování rodičů do práce škol. Rodiče jakožto pedagogičtí laici měli přenechat vše, co souvisí se školní edukací, specializovaným profesionálům – učitelům.

Vývojové hledisko pro přehled o různých přístupech ve vztahu mezi rodinou a školou zvolila Birte Ravnová²². V průběhu druhé poloviny 20. století lze podle ní identifikovat čtyři základní modely vztahů. Kromě níže zmíněných modelů dospěla Ravnová k dalšímu dělení, a to z hlediska kulturního a regionálního. Za základ bere vztahy mezi státem, občanskou společností a církví. Evropa se jí tak rozpadá na státy jižní a severní Evropy, Velkou Británii a další anglofonní mimoevropské země (Šedřová, in Rabušicová, 2004). V průběhu druhé poloviny 20. století lze podle ní tedy identifikovat čtyři základní modely vztahů.

²²In: RABUŠICOVÁ, Milada, Klára ŠEĎOVÁ, Kateřina TRNKOVÁ a Vlastimil ČIHÁČEK. *Škola a /versus/ rodina*. Brno: MU Brno, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

2.1.1. Kompenzační model

Prvním modelem je model kompenzační. Podle Ravnové²³ převládal tento model v šedesátých a sedmdesátých letech. Vycházel z ideologie rovných vzdělávacích příležitostí definovaných na základě socioekonomického zázemí rodin v rámci makro – sociologické perspektivy. Východiskem snah o komunikaci byla představa, že někteří rodiče nemají dostatečné možnosti a schopnosti být dobrými rodiči. Proto jim musí pomoc škola a jejich rodičovskou nedostatečnost kompenzovat. Postupně se tyto argumenty začaly přesunovat od základního socioekonomického modelu znevýhodnění k výkladům subtilnějším, založených na rozdílech v celkové socializaci v rodině, v komunikaci, v kulturním a emocionálním zázemí rodiny²⁴.

2.1.2. Konsenzuální model

Šed'ová²⁵ řadí konsenzuální model do období sedmdesátých a osmdesátých let. Jednalo se především o konsenzus s oficiálním vzdělávacím systémem. Důraz byl kladen na informování rodičů. Základní socializační instituce – rodina a škola – byly chápány jako sobě rovné a dokonce jako překrývající se teritoria. Smazával se rozdíl mezi do té doby převládajícím dělením na školní vzdělávání a domácí výchovu.

2.1.3. Participační model

V následujících letech osmdesátých a devadesátých si získal podporu model participační. Rodiče jsou v tomto modelu chápáni jako aktivní a individuální lidské bytosti, jež hrají ústřední roli v procesu rozhodování. Rodiny jako socializační a výchovné instituce se mění a jejich výchovná síla se dokonce vytrácí a dostává do konkurence (vrstevníci, média). Jejich úkoly tedy musí přebírat škola²⁶.

2.1.4. Model sdílené odpovědnosti

V současnosti se diskutuje o modelu sdílené odpovědnosti a dle Ravnové²⁷ se jedná o model, který posunuje předcházející participační přístup k ještě většímu podílu

²³ tamtéž

²⁴ RABUŠICOVÁ, Milada, Klára ŠEĎOVÁ, Kateřina TRNKOVÁ a Vlastimil ČIHÁČEK. *Škola a /versus/ rodina*. Brno: MU Brno, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

²⁵ tamtéž

²⁶ tamtéž

²⁷ tamtéž

rodičů na rozhodování. Zdůrazňuje společnou odpovědnost rodičů a učitelů za výsledky konkrétních rozhodnutí. Smyslem je zainteresovat rodiče do aktivit, z nichž budou mít prospěch jejich děti.

2.2. Vstup dítěte do školy z pohledu rodičů

Vstup dítěte do školy výrazně ovlivní život všech členů rodiny. Je možné tvrdit, že se začne odvíjet v souladu s rytmem školního roku a v souvislosti s požadavky, které na dítě začne škola pokládat. Školní realita se stává součástí běžného života každé rodiny a každý její člen se s touto novou skutečností musí umět vypořádat.

Dle výzkumu²⁸ provedeného společností STEM/MARK, který se uskutečnil v roce 2009 se škola stává nejčastějším námětem komunikace v rodině - většina rodičů tvrdí, že denně nebo několikrát týdně. Rozhovory se nejčastěji týkají prospěchu a známek, ale i běžných každodenních zážitků a vztahů dítěte se spolužáky. Asi polovina rodičů dětem pomáhá s úkoly a učením. Dva ze tří rodičů uvedli, že s dítětem rozmlouvají o probrané látce a výkladu učiva a téměř polovina se věnuje i rozšíření či doplnění poznatků ze školních předmětů.

Škola se samozřejmě stává i předmětem neshod mezi rodiči a dětmi. Zhruba třetina žáků povinného vzdělávání, čtvrtina žáků odborných škol a šestina žáků vyššího stupně gymnázií uvádí neshody alespoň jednou týdně²⁹.

Jen málo rodičů přiznalo, že školu, do které chodí jejich dítě, téměř neznají. 85 % uvádí, že pravidelně chodí na třídní schůzky, 65 % již s učitelem jednalo i mimo ně a má pocit, že učitelé stojí o jejich názor. 39 % rodičů uvedlo, že se zúčastnilo nějaké školní akce, vyučovacích hodin však zřídka³⁰.

Novou zkušeností pro rodiče je však i poměrně masivní tlak, pod kterým se rodina vstupem dítěte do školy ocitá. Tento tlak může následně vyvolávat napětí a komplikovat vztahy s učiteli i hladkou komunikaci s nimi.

²⁸ AGENTURA STEM. *Sociologický výzkum zaměřený na analýzu struktury postojů a očekávání veřejnosti k oblasti školství, výchovy a vzdělávání* [online]. Praha, 2009 [cit. 1.5.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/postoje-a-nazory-verejnosti-skolstvi-a-vzdelavani>

²⁹ tamtéž

³⁰ tamtéž

S. Štech³¹ rozlišuje zhruba čtyři základní skupiny tlaků školy na rodinu:

- tlaky *materiální*, tj. úspěšná socializace ve škole vyžaduje, aby rodina nově rozdělila materiální výdaje (investice do kultury, nákupy pomůcek), časové investice (život rodiny se stále více řídí skutečností, že dítě chodí do školy a musí se na školu připravovat) a celkově přizpůsobila třeba i trávení volného času;

- tlaky *ideově-morální* - podle Perrenouda³² vystupuje škola jako „policie rodin“; svými tykadly dosáhne až do intimního života rodiny; poskytuje přes dítě rodinám zpětnou vazbu o tom, co je a co není žádoucí: co jsou hodnotné rozvojové aktivity, jaká jsou pravidla duševní hygieny, jaké jsou „správné“ hodnoty výchovy atd.;

- tlaky *psychologické* ve vlastním slova smyslu označují novou situaci pro rodiče školáka. Náhle se objevují nové city (pýcha; zahanbení; výčitka; zklamání) a zátěže. Neúspěch potomka vždy ovlivňuje vztahy mezi manželi, ale třeba i mezi prarodiči a rodiči školáka atd.;

- tlaky na nové *institucionální* role rodiče. Ten je náhle nucen k angažování v nových institucích (např. Rada rodičů), cítí se osloven školskými tématy v médiích atd. Učí se konfrontovat své pocity, postoje a dojmy s dalšími rodiči a osvojuje si potřebné návyky „rodiče žáka“.

Vstup dítěte do školy je na straně rodičů také často spojován s obavou, co taková událost do života rodiny přinese a jakým způsobem ji ovlivní. Rodiče ztrácejí monopol nad výchovou a vlivem na své dítě. Nadále se na výchově dítěte nepodílejí sami, ale o tuto skutečnost se velkým dílem začínají dělit se školní institucí a s jejími představiteli – učiteli. Ve vztahu ke škole se dokonce oni sami někdy stávají podřízenými vyšší institucionální autoritě. Tato změna může na straně rodičů vyvolávat nelibé reakce (pocity nejistoty, rivality a žárlivosti, event. obavy z nároků školy apod.). Rodiče mohou autoritu učitele podrývat, s jeho názory z principu nesouhlasit a dítě tak uvádět do velmi těžké a schizofrenní situace.

³¹ ŠTECH, Stanislav. *Rodina a škola – partneři, nebo soupeři?* [online]. Praha, 2009 [cit. 1.5.2012]. Dostupné z: www.rodiny.cz/f/file/Stech.pdf

³² In: ŠTECH, Stanislav. *Rodina a škola – partneři, nebo soupeři?* [online]. Praha, 2009 [cit. 1.5.2012]. Dostupné z: www.rodiny.cz/f/file/Stech.pdf

V takové chvíli je důležité uvědomit si význam správného fungování vztahu mezi rodičem a školou. Škola především by měla projevit snahu o překonání nejistot ze strany rodičů a snažit se najít nejvhodnější způsob komunikace s nimi. Častým poskytováním informací o tom, co se ve škole děje, by měla usilovat o dosažení partnerského³³ vztahu s rodiči, v němž všem zúčastněným stranám jde o společný cíl a tím je úspěšné zvládnutí školních nároků a vytváření pozitivního vlivu na osobnost dítěte.

2.3. Sociální kapitál a význam spolupráce mezi rodinou a školou

V dnešní době je stále více zřejmé, že jak rodiče, tak také škola jsou důležitými edukačními aktéry, a proto je jejich komunikace a kooperace naprostou a přirozenou nezbytností. Dítě do školy vstupuje již s určitou zkušeností a představou o světě, kterou mu zprostředkovává rodina. Tato představa se může značně lišit od těch, které dítě začne získávat ve školním prostředí. Pro úspěšné zvládnutí socializačního procesu, který se ve škole mimo jiné odehrává, je proto důležité, aby mezi rodiči a školou došlo k jakémusi konsenzu o výchovném a vzdělávacím procesu.

Pro učitele je důležité uvědomit si, že děti do školy přichází z různých socioekonomických prostředí a tato skutečnost se významnou měrou podílí na jejich školním výkonu. J. Coleman³⁴ (1988) v této souvislosti hovoří o tzv. rozdílném socioekonomickém kapitálu, s nímž rodiny disponují. V jeho pojetí tento kapitál představuje jakýsi faktor vztahů mezi lidmi. V souvislosti se školním prostředím se pak jedná o míru pozornosti a pomoci, kterou rodiče dětem věnují.

Coleman³⁵ (1988) vnímal sociální kapitál spíše jako vlastnost skupin než jednotlivce a domníval se, že tento kapitál je vysoký v těch skupinách, kde je přítomná vysoká míra vzájemných závazků a očekávání, kde se uplatňují efektivní normy a sankce a kde jsou průchodné a funkční komunikační kanály. Všechny tyto aspekty lze vztáhnout na takovou školu, kde spolu rodiče a učitelé vydatně

³³ Na základě prostudované literatury jsem dospěla k názoru, že tento vztah je považován mnohými odborníky v oblasti pedagogiky za ideální.

³⁴ In: ŠEĎOVÁ, Klára. Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy. *Studia paedagogica*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, vol. 14, no. 1, s. 27 – 52. ISSN 1803-7437.

³⁵ Tamtéž

komunikují, jsou propojeni hustým předivem expektací a obligací a jednání mimo jejich rámec je sankcionováno.

Coleman³⁶ (1988) se také domníval, že sociální kapitál je možné navyšovat. V jeho pojetí tak spolupráce mezi rodinou a školou představuje způsob posilování sociálního kapitálu, a tím vede ke zlepšování školních výsledků dětí.

Mnoho výzkumů se následně snažilo potvrdit tezi, že vyšší míra spolupráce rovná se vyšší školní úspěšnost (srov. Sanders, 1998; Christenson, Anderson, 2002; Simon, 2001), což se opakovaně podařilo. Epsteinová³⁷ (1986) se zároveň zabývala tím, do jaké míry se učitelé snaží rodiče k vyšší spolupráci povzbuzovat a jak jsou zprávy, které v tomto ohledu vysílají, rodiči percipovány. Dospěla k závěru, že pokud učitel věnuje vztahům mezi rodinou a školou skutečné úsilí a vnímá je jako svoji prioritu, vnímají participaci jako svoji obligaci i rodiče s nižším socioekonomickým statutem a tím napomáhají k zvyšování školního výkonu svých dětí.

2.4. Postavení rodičů ve vztahu škola – rodič

Rodiče ke škole zaujímají určitá postavení, která se zpětně odrážejí v přístupu školy k nim. Jaký přístup k rodičům nejčastěji zaujímají učitelé českých škol, zjišťovala svým výzkumem³⁸ M. Rabušicová (2002). Se svými spolupracovníky z Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity se zabývali otázkou, jaké role na sebe rodiče ve vztahu ke škole, na niž se vzdělává jejich dítě, berou a jak škola, respektive lidé v ní, vnímají rodiče.

Byly identifikovány tyto základní přístupy k rodičům³⁹:

a. Rodiče jako problém⁴⁰

³⁶ In: ŠEĎOVÁ, Klára. Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy. *Studia paedagogica*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, vol. 14, no. 1, s. 27 – 52. ISSN 1803-7437.

³⁷ Tamtéž

³⁸ RABUŠICOVÁ, Milada, Vlastimil ČIHÁČEK, Kateřina EMMEROVÁ a Klára ŠEĎOVÁ. Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace. In *Výzkum školy a učitele, 10. konference ČAPV*. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 119 – 120. ISBN 80-7290-089-7.

³⁹ Autoři výzkumu definovali jednotlivé role rodičů na základě prostudované literatury zahraničních autorů. Je v ní popisováno prostředí, které se v některých znacích od českého prostředí liší, což se projevilo i na výsledcích výzkumu.

Rodiče jako problém – „nezávislí“ rodiče

Jedná se o skupinu rodičů, která své rodičovské povinnosti plní v rámci pravidel, které si sama stanovila. Pro školu by tito rodiče nemuseli představovat problém, pokud by školy neměly povinnost dokumentovat své styky s nimi⁴¹.

- se školou udržují minimální kontakt
- zájmové kroužky jako alternativní zdroje vzdělání mají větší význam pro dítě než příprava do školy
- domnívají se, že rodina má na výsledky dítěte větší vliv než škola

Rodiče jako problém – „špatní“ rodiče

Může se jednat o rodiny žijící na okraji společnosti nebo rodiče s vlastním problémem (alkoholici, nemocní, workholici atd.). Toto označení mohou získat i rodiče, kterým chybí potřebné sociální kompetence a ostýchají se se školou komunikovat⁴².

- neprojevují o školní výsledky svých dětí zájem
- nezajímají se o to, jak se dítě ve škole chová
- školu a její názory neakceptují, nepodporují, někteří ji přímo ignorují

Rodiče jako problém – „snaživý“ rodiče

- přehnaně dítěti pomáhají s plněním školních povinností
- se školou komunikují často, někdy i v případě úplných maličkostí
- požadují informace o výsledcích svých dětí
- přehnaně kritizují práci učitelů a vedení školy

⁴⁰ Rabušicová, 2002

⁴¹ Vincent, 2000, s.156

⁴² Mebus, 1995

b. Rodiče jako zákazníci (klienti)

Tento přístup nemusí mít pouze pozitivní důsledky, jak by se na první pohled mohlo zdát. Role rodičů jako zákazníků, která nabízí možnost ovlivnit kvalitu „kupovaných“ služeb, může být také časově náročná a role kontrolorů, s touto pozicí spojená, nemusí být pro každého rodiče příjemná.

„Tito rodiče jsou si obvykle vědomi svého omezení pochopit z venčí všechny procesy odehrávající se ve škole, a proto mají spíše tendenci učitele vnímat jako profesionály a do jejich práce příliš nezasahovat“⁴³.

- danou školu pro dítě volí záměrně, zavedení určité „spotřebitelské kultury“
- přejí si, aby vedení přijímalo co nejkvalifikovanější učitele
- trvají na tom, že je škola povinná podávat jim informace

c. Rodiče jako partneři

V souvislosti s tímto přístupem zmiňuje Rabušicová dva pohledy na role, které mohou rodiče zaujmout. Buď se jedná o pohled na rodiče jako na *výchovného partnera*, anebo o pohled, který v rodiči spatřuje spíše *partnera sociálního*. Výchovného partnera představuje skupina či jednotlivec, který jedná především v zájmu výchovy a vzdělání dítěte, sociální partneři vstupují do vztahů se školou především v zájmu rozvoje školy jako instituce. V obou případech je však v zájmu rodičů co nejlépe prospět svým dětem.

Rodiče jako výchovní partneři

- nemají problém komunikovat s učitelem, naslouchají jeho radám, vyjadřují své názory
- pomáhají dítěti s plněním školních povinností
- jsou ochotni poskytnout pomoc třídě svého dítěte (např. zapojit se do pořádání třídních akcí, finanční pomoc apod.)

⁴³ Allen, 1992, Cullingford, 1996.

Rodiče jako sociální partneři

- snaží se ovlivňovat rozhodování o důležitých věcech ve škole (např. slučování tříd apod.)
- zapojují se do formálních rodičovských struktur na škole (např. rodičovské sdružení, rada školy apod.)
- vystupují v zájmu školy všude tam, kde to škole může prospět (např. v místním zastupitelstvu, v místním tisku)

d. Rodiče jako občané

Tento vztah je obecně vymezován jako typický vztah mezi občany a institucí. Rodiče jako občané uplatňují svá práva a své odpovědnosti vůči školám.

*„Občanský vztah je zatím nejméně ze všech vyjádřen v podobě konkrétních podmínek vztahů spolupráce školy a rodiny“.*⁴⁴

Rodiče jako občané

- budou se zajímat o školu i po skončení školní docházky svého dítěte
- přáli by si, aby škola sloužila i jiným účelům, než je vzdělávání dětí (např. pořádala večerní kurzy pro dospělé, poskytovala rodičům poradenskou činnost apod.)
- zdůrazňují důležitost občanské výchovy ve škole

Výzkumem bylo zjištěno, že nejčastěji je rodičům v české škole připisována role ***zákaznická, tedy pohled na rodiče jako na tzv. klienta školy***. Bylo také zjištěno, že není téměř žádný rozdíl mezi tím, jak rodiče vnímají zástupci škol a jak se vnímají oni sami.

⁴⁴ RABUŠICOVÁ, Milada, Vlastimil ČIHÁČEK, Kateřina EMMEROVÁ a Klára ŠEĎOVÁ. Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace. In *Výzkum školy a učitele, 10. konference ČAPV*. Praha : Univerzita Karlova, 2002, s. 119 – 120. ISBN 80-7290-089-7.

Zjištění provedeného výzkumu a především rozpoznání těchto rolí je jedním z klíčových kroků k dobré komunikaci mezi školou a rodiči, kteří z globálního pohledu představují veřejnost. Bez její podpory se školství jako takové neobejde, a proto je pro něj velmi důležitým partnerem. V souvislosti s přijetím změn, které jsou pro české školství a pro jeho budoucnost významné, je tedy zřejmé, že učitelé více než kdy jindy musí problematice správné a srozumitelné komunikace s rodiči věnovat pozornost. Není pouze na rodičích, jakou roli vůči škole zaujmou, je především důležité k jakému postoji je bude sama škola vybízet způsobem své komunikace a otevřené informovanosti o životě ve škole i mimo ní.

3. Informovanost rodičů o kurikulární reformě

Jak vyplívá z předcházející kapitoly, jsou rodiče považováni za důležitého edukačního partnera při vzájemném působení rodiny a školy na pozitivní vývoj osobnosti dítěte. Je zřejmé, že potřeba spolupráce rodiny a školy vyplývá z potřeb dítěte a není to jen pouhý výmysl učitelů nebo moderní pedagogiky, jak se někomu může zdát. Základem každé úspěšné spolupráce je dobrá a oběma stranám srozumitelná komunikace. V souvislosti s kurikulární reformou nabývá problematika komunikace s rodičovskou veřejností a její dostatečná informovanost na stále větším významu. Je-li společným cílem obou institucí (školy a rodiny) pozitivní vliv na utváření osobnosti dítěte a jeho osvojení si klíčových kompetencí pro úspěšné zvládnutí budoucích etap života, je také důležité, aby se v případě změn ve způsobu práce na tomto úsilí tyto dvě instituce vzájemně informovaly. Z toho logicky vyplívá, že pokud na straně školní instituce dochází k tak zásadní změně, jakou je kurikulární reforma, měla by o ní být druhá instituce rodina, reprezentovaná rodiči, dostatečně informovaná. Především proto, aby měla možnost se k této reformě vyjádřit a také ji dostatečně podpořit. Mnoho odborníků se domnívá, že právě podpora rodičovské veřejnosti má zásadní vliv na implementaci kurikulární reformy a přispěje nemalým dílem k jejímu úspěšnému uvedení do praktického života.

3.1. Vyjádření odborníků k informační podpoře kurikulární reformy

Od samého začátku upozorňují učitelé i jiní pracovníci v oblasti pedagogiky a školství na fakt, že zavedení kurikulární reformy nepředcházela žádná informační ani mediální kampaň, která by nutnost provedení změn veřejnosti srozumitelně objasnila. J. Straková⁴⁵ ve své zprávě z roku 2005 uvádí, cituji: „Návrhu kurikulární reformy nepředcházela celospolečenská diskuse, která by vyústila v konsensuální názor na cíle a žádoucí podobu vzdělávání v současné české společnosti.“ Dále se zmiňuje: „Zahájení reformy nepředcházela informační kampaň, která by široké veřejnosti vysvětlila záměry kurikulární reformy a snažila se ji pro tyto záměry získat. Společnost tak sama o sobě potřebu změn ve vzdělávání nepocituje. Všechny

⁴⁵ Straková, Jana a Jaroslava Simonová. *Vymezení hlavních problémů ohrožujících realizaci kurikulární reformy* [online]. Praha: SKAV, 2005 [cit. 19.5.2012]. Dostupné z: http://skav.devel.multimedia.cz/admin/upload/fck/file/publikace/studie/studie_rvp.pdf

výzkumy veřejného mínění ukazují, že čeští dospělí občané všech věkových kategorií jsou se vzděláváním na českých školách spokojeni.“

J. Straková (2005) dále ve své práci v kapitole nazvané *Rizika spojená s realizací kurikulární reformy* uvádí tři rizika, která mohou úspěšné realizaci zabránit. Jako jedno z nich označuje právě nedostatečnou komunikaci s rodičovskou veřejností. Cituji: “Zřejmě nejvýznamnějším důsledkem skutečnosti, že se tvůrci vzdělávací politiky neztotožnili s cíli vzdělávací reformy, je absence její mediální podpory. Ta je tíživě pocíťována zejména ve vztahu k rodičovské veřejnosti. Rodičovská veřejnost potřebu změn ve vzdělávacím systému nepocíťuje a hrozí vážné nebezpečí, že snahu škol naplnit zákonem stanovené požadavky bude vnímat negativně. Absurdní je pak požadavek státu, aby školy samy rodiče svých žáků pro reformu získaly.”

O malém zájmu veřejnosti k provádění změn ve školství svědčí i výzkum⁴⁶ z roku 2006 provedený Sociologickým ústavem Akademie věd. Výsledky tohoto průzkumu ukázaly celkem překvapivou skutečnost. Až 60 procent respondentů je spokojeno s podobou základního a středního školství a téměř polovina lidí si myslí, že změny ve školství nejsou nutné (pro změny se vyjádřilo 36 procent dotázaných).

O dění ve školství se tak paradoxně zajímaly především nevládní instituce, které je možné označit za iniciátory změn na českých školách. Jednou z takových institucí je společnost Člověk v tísni, která prostřednictvím svého vzdělávacího programu Varianty vytvořila materiál nazvaný *Reforma školství v České republice*⁴⁷. Tento materiál objasňuje podstatu reformy a její návaznost na evropský kontext reforem školských systémů. I zde se J. Straková a T. Feřtek ve svých příspěvcích zmiňují o nedostatečném a velmi podceněném předávání informací rodičům. J. Straková se ve svém příspěvku nazvaném *Naděje na úspěch je malá*⁴⁸ obává, cituji: “Naděje, že se reformu podaří řádně realizovat, je nicméně velmi malá. Hlavní překážkou je

⁴⁶ SOÚ AV ČR. *Postoje obyvatel České republiky k aktuálním reformám* [online]. Praha, 2006 [cit. 19.5.2012]. Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/Prezentace_TK_Reformy.ppt

⁴⁷ ZEMAN, Václav, et al. *Reforma školství v České republice* [online]. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s., 2006 [cit. 19.5.2012]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/reforma-prirucka.pdf>

⁴⁸ In: ZEMAN, Václav, et al. *Reforma školství v České republice* [online]. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s., 2006 [cit. 19.5.2012]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/reforma-prirucka.pdf>

nepřipravenost veřejnosti. Nedostalo se jí žádného vysvětlení, proč je dobré či dokonce nutné měnit obsah a metody vzdělávání.” T. Feřtek v dalším příspěvku s výstižným názvem *Klíčem k úspěchu reformy jsou informovaní rodiče*⁴⁹ pak dodává: “Jedním z důvodů, proč se prozatím příliš nedaří naplňovat cíle reformy českého a moravského školství, je i malý zájem rodičů. Ministerstvo, novináři, ani školy zatím nedokázali rodiče o potřebnosti reformy přesvědčit. Přitom veřejný (rodičovský) zájem o reformu je pro její úspěch klíčový. Mezi rodiči a školou panují ve většině případů vlažné vztahy.”

K téměř totožným závěrům došla také společnost Scio ve svém uskutečněném projektu Mapa školy. V rámci tohoto projektu byla provedena dotazníková šetření, která v závěru poskytla velmi alarmující zjištění. Na internetových stránkách⁵⁰ společnosti si lze následně přečíst: “To, že je o správnosti reformy plně přesvědčeno pouze 11 procent pedagogů, není vůbec dobrý výsledek. Je paradoxní, že ministerstvo školství spěchá na reformu a přitom ji odmítá podpořit informační a mediální kampaní nejen mezi učiteli, ale hlavně mezi laickou veřejností. Reforma se má odehrát takřka přes noc, ale ministerstvo školství chce použít pouze tradičního „ústního podání“ učitelů, místo prostředků, které odpovídají době a nutnosti vysvětlit tak velkou systémovou změnu. Postoj učitelů je pak pochopitelný – proč by oni měli věřit ve školskou reformu víc než ministerstvo, které jim pouze předalo štafetový kolík a řeklo: „Teď je to na vás.“ Není tím pádem ani divu, že informovanost rodičů o probíhajících změnách a reformě ve školství je velmi malá. Zhruba 43 procent rodičů žáků základních škol uvádí, že od školy nedostali žádné informace, dalších zhruba 30 procent jich „něco málo“ od školy obdrželo. Připočteme-li k tomu ještě asi 20 procent těch, kteří na tuto otázku odpověděli slovy „nelze posoudit“, zbývá přibližně stejné procento informovaných rodičů, jako je o reformě přesvědčených učitelů. Blízká souvislost mezi oběma ukazateli je zřejmá..”

Z uvedených citací odborníků, kteří se problematice reformy školství věnují a jsou jistě se situací velmi dobře seznámeni, je zřejmé, že před spuštěním samotné reformy byla role rodičů v podstatě opomenuta. Osobně se domnívám, že tato skutečnost je zaviněna zejména nečinností Ministerstva školství (dále MŠMT), které především

⁴⁹ tamtéž

⁵⁰ Dostupné z: <http://www.scio.cz/media/RaS05.06.asp>

mělo mít zájem veřejnosti potřebu reformy českých škol vysvětlit. Místo toho se MŠMT spoléhalo pouze na předávání informací prostřednictvím jednotlivých škol, a však ani jim k úspěšnému splnění takového náročného úkolu neposkytlo téměř žádné informační materiály či finanční prostředky pro tvorbu těchto materiálů.

3.2. Informační podpora kurikulární reformy MŠMT

Stejně jako mnozí odborníci vnímala situaci také tehdejší ministryně školství Dana Kuchtová. V rozhovoru pro Radiožurnál tehdy prohlásila: „Já myslím, že největší problém /českého školství/ je to, že byla sice nastartována reforma českého školství, ale česká veřejnost vlastně neví, proč ta reforma probíhá a neví přesně, v čem ta reforma spočívá.“ (Radioforum, ČRo 1 – Radiožurnál, 28. 6. 2006)

Domnívám se, že MŠMT jako hlavní zadavatel projektu kurikulární reformy mělo na informační a mediální kampaň určenou široké veřejnosti vynaložit nemalé prostředky. Vzhledem k tomu, že se jedná o reformu také základního školství, jehož povinnost absolvovat je pro každého občana v České republice stanovena zákonem⁵¹, dalo by se celkem logicky předpokládat, že MŠMT bude mít na úspěšném vedení takové kampaně zájem. Způsoby pro šíření informací o plánované reformě jaké však MŠMT využilo, jsou vzhledem k možnostem, které dnešní doba nabízí, opravdu tristní. Ještě i v roce 2007, tedy v roce uvedení reformy v platnost, poskytovalo MŠMT na svých internetových stránkách jako jediný zdroj informačních materiálů pro rodiče leták nazvaný *Desatero školské reformy*⁵². Tento leták však neposkytuje téměř žádné informace, které by rodičům, často nezasvěceným do složitosti procesů reformy českého školství, umožňoval porozumět, v čem vlastně přínos reformy spočívá.

Za velký nedostatek tohoto letáku lze také považovat fakt, že jeho stažení a následná distribuce rodičům byla školám pouze doporučena. To v důsledku znamenalo, že se školy samy mohly rozhodnout, zda tyto informace rodičům poskytnou či nikoliv. Výsledkem takto zanedbané informační kampaně je skutečnost,

⁵¹ Ve školním roce 2007/2008, tedy v roce uvedení kurikulární reformy do praxe, se povinná školní docházka v ČR týkala dle informací ČSÚ 812 833 dětí a jejich rodičů. Povinnost občanům ČR absolvovat povinnou devítiletou školní docházku stanovuje zákon č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁵² Viz. příloha B

že informace o reformě jsou rodičovské veřejnosti poskytovány ve velmi roztržité podobě. Některé školy poskytly množství informací dostatečné, některé školy naopak neposkytly informace žádné.

3.2.1. Návrh mediální a informační podpory kurikulární reformy MŠMT

Může se zdát, že všichni odborníci, kteří se na MŠMT kurikulární reformě věnovali, nepovažovali efektivní a srozumitelné sdílení informací s rodičovskou veřejností za důležité. Opak je ovšem pravdou. J. Tupý⁵³ z oddělení pro analýzy a koncepce vzdělávacích programů Národního ústavu pro vzdělávání na můj dotaz ohledně informační podpory kurikulární reformy odpověděl následovně: „K informování veřejnosti o kurikulární reformě a její podpoře byla připravena v roce 2005 ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým a Národním ústavem odborného vzdělávání *„Strategie mediální kampaně na podporu realizace kurikulární reformy“*. Kampaň měla trvat 24 měsíců, od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2007. Měla tedy zahrnovat období jeden a půl roku před zahájením výuky podle školních vzdělávacích programů v mateřských a základních školách a půl roku po zahájení této výuky.“

Kampaň měla být zaměřena na:

- vedení a učitele mateřských, základních a středních škol
- zřizovatele těchto typů škol
- *rodiče dětí a žáků mateřských, základních a středních škol*
- vedení a učitele vysokých škol vzdělávajících učitele
- zaměstnavatele
- neziskový sektor v oblasti školství

⁵³ PaedDr. Jan Tupý, zástupce vedoucího oddělení analýzy a koncepce vzdělávacích programů NÚV

Cílem bylo:

- zajistit dostatek informací o smyslu a průběhu kurikulární reformy
- poskytnout dostek argumentů pro provádění reformních kroků ve školství
- podpořit společenskou prestiž učitelů při provádění reformy vzdělávání
- zajistit podporu zřizovatelů škol a zaměstnavatelů probíhající reformě
- zvýšit motivaci učitelů k aktivní účasti na realizaci reformy

Pro každou cílovou skupinu pak byly vymezeny další specifické cíle. Ve směru

k rodičům dětí a žáků bylo cílem:

- informovat rodiče žáků škol o smyslu a průběhu změn ve školství a doložit jejich užitečnost
- podpořit konkrétními argumenty snahy škol o změny ve vzdělávání tvorbou vlastních školních vzdělávacích programů
- zvyšovat prestiž učitelů v očích rodičů zejména tím, že budou informováni o práci (výuce) učitelů pomocí příkladů dobré praxe

Obsahem mediálních a jiných propagačních sdělení měly být zejména:

- sdělení o cílech, výstupech a dopadech kurikulární reformy
- sdělení, reportáže a zpravodajství o průběhu jednotlivých etap reformy obsahu vzdělávání a konkrétních akcí
- sdělení o materiálech vytvořených v rámci podpory kurikulární reformy
- odborná sdělení související s problematikou kurikulární reformy
- argumenty pro změny ve vzdělávání zejména v souvislosti s problematikou tvorby a zavádění školních vzdělávacích programů
- publikování zkušeností z realizace reformy a dílčích aktivit
- příklady dobré praxe získané v průběhu přípravy a realizace kurikulární reformy
- srovnání na národní i mezinárodní úrovni mající souvislost s problematikou kurikulárních reforem

- predikce problémových situací, které mohou při zavádění kurikulární reformy nastat

Jako *prostředky medializace a propagace kurikulární reformy* měly být použity:

- Česká televize (ČT1 a ČT2), využití ostatních televizí za předpokladu vysoké atraktivity sdělení
- Televizní vysílání krajů, kabelových televizí
- Rozhlasové vysílání, zejména stanic Radižurál a F1
- Odborný pedagogický tisk (Učitelské noviny, Učitelské listy, Moderní vyučování, Komenský, Pedagogika)
- Celostátní deníky, hlavně jejich tematické přílohy
- Regionální tisk
- Internetové stránky projektu, internetové stránky MŠMT, VÚP, krajů, vzdělávací servery Vidact, Česká škola, Mujnet
- Odborné vědecké konference na úvod a závěr kampaně
- Kulaté stoly v jednotlivých krajích k problematice kurikulární reformy a modernizaci formem a metod výuky
- Informační brožurky, plakáty a letáky

Celková předpokládaná suma mediální a propagační kampaně byla vyčíslena na 20,5 milionu korun českých. Bohužel realita se od předloženého návrhu výrazně lišila. Finanční rozpočet na mediální a propagační kampaň pro podporu kurikulární reformy byl tehdejším vedením MŠMT (ministřiní P. Buzkovou⁵⁴ a jejím poradcem M. Profantem) zamítnut a nehledala se ani jiná úspornější varianta řešení. Z mediální kampaně sešlo.

Po nástupu nové ministryně D. Kuchtové⁵⁵ tak bylo realizováno pouze:

- vydání propagačního letáku „Školská reforma už je tady“⁵⁶
- vydání příručky „Když se řekne škola - informace pro rodiče“⁵⁷

⁵⁴ Ministřině školství v období let 2002 - 2006

⁵⁵ Ministřině školství v období 9. 1. 2007 - 4. 10. 2007

⁵⁶ viz. příloha B. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/desatero-skolske-reformy>

- uveřejnění některých motivačních článků v časopise Rodina a škola

Celkově se dá říci, že mediální kampaň ke kurikulární reformě byla v ČR ze strany MŠMT nedoceněna a negativní důsledky se projevují v malé akceptaci reformy jak ze strany učitelů tak také ze strany veřejnosti.

3.3. Informovanost rodičů na úrovni školy

V roce 2007 se většina učitelů a zástupců vedení škol ocitla ve velmi nelehké situaci. Jak je zřejmé z předchozích kapitol, MŠMT sice dospělo k závěru, že české školství je potřeba reformovat, nicméně zcela zanedbalo a podcenilo způsob komunikace o těchto záměrech a to jak s učiteli, tak také s rodiči. Na začátku školního roku 2007 na většině českých škol tak učitelé měly za úkol vysvětlit rodičům, v čem je škola od tohoto data jiná, neměli však pro tento úkol dostatečně efektivní nástroje a byli tak ponecháni zcela bez ucelené a jednotné informační podpory ministerstva školství.

Na možnosti, jakými tedy učitelé mohou s rodiči komunikovat a jak taková komunikace ve škole může probíhat, se zaměřím v této kapitole.

3.3.1. Význam komunikace s rodiči z pohledu školy

Obecně komunikací rozumíme oboustrannou výměnu informací⁵⁷. Výraz komunikace pochází z latinského jazyka. V latině *communicare* znamená *communem raddere* – učinit společným. V případě vztahu mezi učitelem a rodičem žáka jde tedy o společný zájem sdílet veškeré informace, které povedou k rozvoji jeho osobnosti pozitivním směrem. Již dlouhou dobu, vzhledem k historickému vývoji tohoto vztahu, nejde o pouhé sdílení informací o prospěchu žáka či o komunikaci pouze v případě problému s ním. Stále více je považována za žádoucí především ta komunikace, která rodiče více vtahuje do procesu vzdělávání a výchovy jejich dítěte.

⁵⁷ Vinou nedobré redakční a grafické práce při tvorbě příručky, neměl text odpovídající ohlas. Navíc MŠMT opět nevyčlenilo finanční prostředky na bezplatnou distribuci a školy tak byly nuceny tyto příručky prodávat rodičům za 30 Kč, což se zcela minulo účinkem.

⁵⁸ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

Ve školním prostředí by měla správná a efektivní komunikace probíhat nejen mezi učiteli a žáky, mezi pedagogickými a nepedagogickými zaměstnanci, ale také mezi vedením školy, učiteli a rodiči. Stejně významná jako komunikace *uvnitř* školy je tedy i komunikace školy s jejím okolím (s rodiči žáků, partnery školy i ostatní širokou veřejností). Hlavním cílem této *vnější* komunikace je informovat současné i budoucí rodiče žáků školy o existenci, cílech, aktivitách a nabídce školy. Komunikace pomáhá budovat image školy, má za cíl opravit zkreslené nebo mylné představy o školním zařízení, a v neposlední řadě přesvědčit potencionální zájemce o výhodách studia na dané škole⁵⁹. V souvislosti se změnami, kterými český vzdělávací systém prochází, je žádoucí rozšířit cíl komunikace s rodiči a širokou veřejností také o informace obecnějšího charakteru. Konkrétně se jedná o informace, které se týkají směřování českého školství jako celku, neboť i to má zpětně vliv na kvalitu vzdělávání jejich dítěte. Zástupci vedení škol a učitelé by měli být schopni poskytnout srozumitelné informace o změnách, které se v oblasti školství v souvislosti s kurikulární reformou uskutečňují. Poskytování těchto informací je důležité především proto, aby rodičovská veřejnost měla možnost pochopit, co se ve vzdělávacím systému odehrává a jaký konkrétní dopad těchto změn mohou pro sebe a své dítě očekávat. Cílem by pak mělo být především získání souhlasu rodičů s konkrétními změnami a jejich podporu pro ně.

„Pokud rodiče pochopí, proč se školy pustily touto cestou, a zároveň podpoří tuto proměnu, je to jedno z mnoha vítězství, kterých můžeme docílit jen díky tomu, že jsme pro to opravdu něco udělali.“⁶⁰

3.3.2. Možnosti a prostředky školy, jak s rodiči komunikovat.

Ve školním prostředí se jedná o specifický druh sociální komunikace a tím je komunikace pedagogická. Gavora P. a kol. (1985, 1988) ve svých pracích pohlíží na pedagogickou komunikaci jako na vzájemnou výměnu informací mezi účastníky

⁵⁹ Dostupné z: <http://www.reditelskoly.cz/show.asp?id=785>

⁶⁰ Dostupné z: [http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/620/KOMUNIKACE-MEZI-SKOLOU-A-RODICI - ZAKU.html](http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/620/KOMUNIKACE-MEZI-SKOLOU-A-RODICI-ZAKU.html)

výchovně vzdělávacího procesu, která slouží výchovně vzdělávacím cílům⁶¹. Pro sdělování informací o školské reformě je významná především ta její část, která se zaměřuje na komunikaci mezi rodiči a učitelem. Z pohledu širšího pojetí pedagogické komunikace je totiž součástí koncepce výchovně vzdělávacího působení také rodina.⁶²

Podle Gavory (1988) se informace při pedagogické komunikaci zprostředkovávají jazykovými a nejazykovými prostředky. Taková komunikace má stránku obsahovou, procesuální a vztahovou⁶³. V této souvislosti J. Hoštička⁶⁴ (2006) poukazuje na následující možnosti učitelů, jak s rodiči komunikovat:

Třídní schůzky klasické

Pod klasickými třídními schůzkami si představme tradičně uspořádanou třídu v řadách, kde rodiče sedí za sebou a poslouchají výklad třídního učitele či následně předčítané známky od ostatních učitelů.

Třídní schůzky netradiční

Důležité je uvědomit si způsob pozvání rodičů na schůzku. Místo zápisu do žákovské knížky je vhodné vytvořit malý létáček s programem. Není od věci, pokud se již dopředu s aktivnější částí rodičů domluvíme na tom, že se např. přichystá malé pohoštění. Přispěje to k uvolněnější atmosféře. Rodiče také nemusí sedět v lavicích, ale třídu uspořádáme tak, aby všichni seděli za jedním stolem. Třídní schůzky je možné proměnit v diskusi všech rodičů nad určitými tématy. Ptejme se jich na jejich názor, co by pro své děti chtěli jinak apod. Rodiče musí cítit ze strany školy naprostou otevřenost a snahu vytvořit co nejlepší prostředí a podmínky pro své žáky.

⁶¹ GAVORA, Peter. a kol. *Základné problémy pedagogickém komunikace vo výchovnovzdělávacom procese (Záverečná výskumná správa)*. Bratislava: Ústav experimentálnej pedagogiky SAV, 1985.

GAVORA, Peter. *Pedagogická komunikácia v základném škole*. Bratislava: Veda, 1988.

⁶² MAREŠ, Jiří a Jiří KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Brno : Masarykova univerzity, 1995. ISBN 80-210-1072-3.

⁶³ GAVORA, Peter. a kol. *Základné problémy pedagogickém komunikace vo výchovnovzdělávacom procese (Záverečná výskumná správa)*. Bratislava: Ústav experimentálnej pedagogiky SAV, 1985.

Gavora, P. *Pedagogická komunikácia v základném škole*. Bratislava: Veda, 1988.

⁶⁴ Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/620/KOMUNIKACE-MEZI-SKOLOU-A-RODICI-ZAKU.html>

Konzultační hodiny

Stanovení konzultačních hodin je výhodné jak pro rodiče, tak pro učitele. Rodič ví, kdy může vyučujícího navštívit, a vyučující se vyhne tomu, že za ním nikdo nepřijde v dobu, kdy musí např. učit. Konzultační hodiny je nutné stanovit na dobu, kdy má rodič možnost konzultaci stihnout, nejlépe mezi 15:00 a 16:30.

Webové stránky

Při prvním otevření stránek školy si rodič povšimne grafiky a jejich členění. Již tento moment může rodiče přesvědčit o tom, zda má dál listovat. Grafika musí být nenásilná, barevná tak, aby naznačila, že vzdělávání žáků není černobílé. Též členění webových stránek do jednotlivých sekcí musí být přehledné. Je nutné vytvořit si takové škatulky, které budou jasně pojmenovatelné (např. učitel, rodič, žák nebo třídy, učebny, školní jídelna, školní družina, využití volného času, kontakty apod.).

Další podmínkou je aktuálnost webových stránek. Několik týdnů či měsíců stará informace nevěští nic dobrého. Je vhodné, aby přes webové stránky školy fungovalo objednávání obědů, aby zde byly umístěny rozvrhy jednotlivých tříd plus případné změny rozvrhu pro školní dny (suplování), dále pak kalendárium - jak celoškolní, tak i jednotlivých tříd, jídelní lístek minimálně na týden dopředu apod. Dalším znakem, že škola je skutečně aktivní, jsou fotogalerie z nejrůznějších akcí, pořádaných samotnou školou.

Webové stránky by v současnosti měly i rodiči umět vysvětlit probíhající kurikulární reformu, podat mu zřetelnou informaci o tom, že se jedná o zkvalitnění výukových procesů. Pokud se na webových stránkách budou nacházet např. zadávané domácí úkoly či pracovní listy, je to jen ku prospěchu věci.

Na správě webových stránek školy se musí podílet profesionál, ať se bude jednat o zaměstnance, který bude mít na starost celou počítačovou síť školy a veškeré počítačové vybavení, či učitele informatiky. Se svými příspěvky pak musí přidat ruku k dílu všichni pedagogičtí zaměstnanci včetně samotného vedení školy.

Rozhovor

Každý rozhovor, který je veden s rodičem, musí být o vysvětlování a o poukazování na vše, co se ve škole děje. Právě v dnešní době je nutné rodičům představit, co znamená Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a jak vypadá školní vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Rodič musí být naprosto přesně informován, jakým způsobem bude žák vzděláván, co se po žákovi bude vyžadovat a jak si škola představuje komunikaci a spolupráci s rodiči. Žádná otázka nesmí zůstat nezodpovězená. Pokud má rodič zájem vidět výuku, neměli bychom mu v tom bránit. Ba právě naopak. Buďme rádi, pokud se rodič o školu zajímá. Ukažme mu, s čím pracujeme, co ve výuce používáme a svojí kvalitní prací si ho tak získejme.

Informační leták

Dnešní doba je založená na reklamě. Většina institucí či firem se určitým způsobem prezentuje. Stejně tak je potřeba, aby to dělaly i školy. Proč? Musí se dostat do povědomí široké veřejnosti. Někdo by sice mohl namítnout, že se jedná o mrhání peněz, nicméně ve výsledném efektu tomu tak není. Zde už to může být o spolupráci mezi školou a rodiči. Oslovme rodiče, zda by nemohli osobně nebo přes své známy pomoci s výrobou takového letáku.

V ojedinělých případech můžeme též získat sponzora, který výrobu informačního letáku finančně zajistí. Co by měl takový leták obsahovat? Opět základní pilíře, na kterých je vzdělávání žáků ve škole postaveno. Dále pak organizační záležitosti, týkající se školního roku. Nesmí se opomenout na kontakty na všechny pedagogické zaměstnance a na vedoucí dalších provozů, ať na školníka či vedoucí školní jídelny. Je nutné zvolit grafickou úpravu, která bude působit pozitivně.

Mezi další možnosti, jak s rodiči komunikovat řadí J. Hoštička (2006) dále:

- ***Nástěnka***
- ***Školní noviny***
- ***Mobilní telefon***
- ***E-mailová pošta***

- *Semináře pro rodiče*
- *Třídní a školní projekty*

Všechny tyto způsoby komunikace mohou učitelé jistě pro zprostředkování informací o kurikulární reformě rodičům využít. Osobně se však domnívám, že školská reforma je tak zásadním tématem, že by bylo vhodnější věnovat jí samostatný sdělovací prostředek, který by dokázal splnit požadavky efektivní komunikace. Za takový prostředek považuji příručku pro rodiče, jakéhosi srozumitelného průvodce školní reformou. Materiál, který by v budoucnu každý rodič obdržel při vstupu dítěte do prvního ročníku základní školy zcela zdarma. Všechny ostatní komunikační cesty by pak zaujímaly podpůrnou funkci tomuto materiálu.

4. Informační příručka pro rodiče – inspirace Velkou Británií

Kurikulární reforma v České republice navazuje na kontext reforem, kterými již téměř tři desetiletí prochází všechny členské státy Evropské unie. Vzhledem k časovému náskoku těchto evropských států má Česká republika jedinečnou šanci se při implementaci své kurikulární reformy některými z nich inspirovat. V této práci mi jako zdroj inspirace sloužila Velká Británie a její školské reformy z let 1988 a následujících.

4.1. Reforma školství ve Velké Británii a úloha rodičů

Za významnou událost v historii britského školství je považována reforma, kterou společně se svými ministry uskutečnila premiérka Margaret Thatcher⁶⁵. V roce 1988 její vláda schválila tzv. Education Reform Act⁶⁶, školský zákon, který je považován za nejdůležitější schválený dokument v oblasti školství od roku 1944. Tento zákon o školské reformě s sebou přináší hned několik radikálních změn, které jsou určeny státním a církevním školám⁶⁷. Mezi tyto změny se řadí vznik a zavedení národního kurikula (*national curriculum*)⁶⁸, vznik místní školské samosprávy tzv. LMS – *local management of School*⁶⁹ a nový centrálně řízený způsob financování škol. Tato školská reforma přinesla do britského vzdělávacího systému mimo jiné změny, které směřovaly k vytvoření jakéhosi „tržního“ prostředí, ve kterém školy budou usilovat o přizvání žáků a rodičů – „klientů“.

J. Průcha (1999) popisuje situaci ve Velké Británii jako radikální změnu v celostátním měřítku: „Aby této změny bylo dosaženo, bylo nutno vyvinout velké úsilí na její spolehlivé provedení. Snaha o uvedení národního kurikula do praxe tak byla ze strany státu podporována nejen na úrovni škol (systematická školení pro

⁶⁵ Britskou premiérkou v letech 1979 – 1990.

⁶⁶ *The Education Reform Act, 1988*, někdy také nazývaný The Baker Act podle státního tajemníka Kennetha Bakera. Plné znění zákona dostupné z: <http://www.educationengland.org.uk/documents/pdfs/1988-education-reform-act.pdf>

⁶⁷ Ve Velké Británii existují tři základní typy škol: státní, soukromé a církevní.

⁶⁸ Národní kurikulum je závazným vzdělávacím programem pro všechny veřejně spravované školy realizující povinné vzdělávání mládeže ve věku 5 – 16 let. Ukládá školám povinnost vyučovat podle jednotných standardů a které obsahuje popis učiva a testované cílové kompetence na konci každého klíčového období i doporučení ohledně výukových metod.

⁶⁹ Pravomocí LMS je kontrolní činnost v oblasti financí. Školy již nadále nejsou kontrolovány pomocí školských úřadů (LEA), ale tato kontrola byla svěřena do rukou ředitelů a správců škol.

učitele a management školy) a školní inspekce, významné podpory se dostalo i rodičům. K implementaci národního kurikula byla v Anglii prováděna rozsáhlá kampaň, jejímž posláním bylo jednak přesvědčit rodiče o účelnosti a prospěšnosti národního kurikula pro vzdělání dětí, jednak zainteresovat rodiče na tom, aby pomáhali škole při naplňování tohoto kurikula v domácím prostředí. Kampaň realizoval a koordinoval Výbor pro národní kurikulum (*NCC – National Curriculum Council*). K získání rodičů pro podporu kurikula jim byla v masovém měřítku distribuována brožura nazvaná *Vaše dítě a národní kurikulum (Your Child and the National Curriculum)*⁷⁰, seznamující rodiče s obsahem a principy národního kurikula. Všichni rodiče tak měli možnost se poučit o tom, nejen v jakých předmětech jsou děti do věku 16 let vzdělávány, ale také co je nutno od žáků různého věku ve vzdělávání očekávat (jakožto dosažitelné cíle – *attainment targets*) a jak za to školy rodičům zodpovídají.⁷¹

Rozvíjení efektivní spolupráce mezi školou a rodiči je trend, který ve Velké Británii nadále pokračoval a trvá do dnes. M. Thatcher velmi dobře pochopila, že k prosazení svých cílů ve školství je důležité získat podporu rodičů. Aby toho mohla dosáhnout, bylo nutné jim doručit jasné a srozumitelné informace, které z nich učinily rovnocenné partnery.

Trend rozvíjení spolupráce mezi rodiči a školou pokračoval i po roce 1997, kdy se moci ujali Labouristé⁷² a premiérem země se stal Tony Blair⁷³, který vzdělání považoval za jedno z nejdůležitějších témat svého politického působení.

*„Celoživotní vzdělávání je středem naší ekonomické i sociální politiky. (Education throughout life is central to our economic and social policy.)”*⁷⁴

V roce 2000 ve své kampani pro druhé volební období Tony Blair zopakoval svůj závazek vůči školství jako nejdůležitějšímu tématu jeho politické činnosti a prohlásil, že jediné, na co se vláda pod jeho vedením bude soustředit, je “Vzdělání, vzdělání a

⁷⁰ Great Britain. Department of Education and Science. *Your Child And The National Curriculum: A Parent's Guide To What Is Taught In Schools*. 1991.

⁷¹ PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. s.247 – 249, ISBN 80-7178-290-4.

⁷² Středovělevicová strana, společně s *Conservative party* jedna z nejhlavnějších politických stran.

⁷³ Britský premiér v letech 1997 – 2007.

⁷⁴ The Times. 7.6.1997. Dostupné z: <http://www.educationengland.org.uk/articles/16labourvalues.html>

vzdělání”⁷⁵. V ten samý rok tehdejší ministryně školství Jacqui Smith⁷⁶ oznámila, že na spolupráci škol s rodiči vyčlení 6 milionů britských liber, což dnes představuje zhruba 188 milionů českých korun.

S. Gewirtz⁷⁷ (2001) ve své analýze této informační kampaně poukazuje na to, jak si nová vláda Tonyho Blaira uvědomila důležitost role rodičů při vzdělávání dítěte. Své záměry učinit z rodičů rovnocenné a zároveň zodpovědné partnery opírala vláda o výzkumy,⁷⁸ které dokazovaly, že spolupráce rodiny a školy má na vzdělání dítěte pozitivní vliv. Kampaň se zaměřovala také na rodiny, které můžeme nazvat jako problematické⁷⁹ či málo aktivní, například rodiny s nízkým sociálním kapitálem⁸⁰ apod. Záměrem tak bylo přesvědčit především tuto část rodičovské veřejnosti o výhodách spolupráce se školou pro budoucnost dítěte.

4.1.1. Informační kampaň na podporu národního kurikula

Ministrině školství J. Smith (2000) se v článku⁸¹ pro BBC vyjádřila následovně: “V minulosti zde byla tendence pohlížet na národní kurikulum jako na nějaký technický dokument – to chceme změnit a učinit jej více přístupný rodičům.” K dosažení tohoto cíle sloužila informační kampaň, která zahrnovala televizní spoty ve vysílání, články v časopisech a v tisku a také publikaci několika snadno ovladatelných průvodců národním kurikulem pro rodiče žáků ve věku od 5 do 16 let.

Britská vláda vybudovala rozsáhlou síť internetových stránek zaměřujících se na pomoc a orientaci rodičů (především těch doposud méně aktivních) ve složitém školském systému a v nové terminologii, kterou zavedení národního kurikula představovalo. V rámci kampaně vznikly internetové stránky ministerstva školství

⁷⁵ Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/943374.stm

⁷⁶ Od roku 1999 zastávala funkci tzv. Parliamentary Under-Secretary of State na Ministerstvu školství (DfEE), což představuje jakousi juniorskou pozici ministra školství. V roce 2005 byla zvolena na pozici Minister of State for School, což představuje ekvivalent Ministra školství v ČR.

⁷⁷ GEWIRTZ, Sharon. Cloning the Blairs: New Labour's programme for the re-socialization of working-class parents. In: *Journal of Education Policy*, 2001, 16:4, s. 365-378.

⁷⁸ Strategie se inspirovala tzv. *Plowden report* z roku 1967 vytvořený Bridget Plowden, reformátorkou školství, která v něm zdůrazňovala na dítě orientovaný přístup a úzkou spolupráci rodiny a školy (kap.4. Participation by parents).

⁷⁹ V anglickém kontextu jde však o rodiny tzv. working class (pracující třída), jejichž děti vykazovaly daleko horší výsledky ve vzdělávání než děti tzv. middle class (střední třída).

⁸⁰ viz. kapitola 2.3.

⁸¹ Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/920549.stm

(DfEE)⁸², jejichž součástí bylo tzv. *Parent's centre*⁸³ (*Rodičovské centrum*). V této části rodiče našli podrobné informace:

- jak nejlépe vybrat školu pro své dítě - rodičům bylo doporučováno shromažďovat co nejvíce informací o vybrané škole jako např. tištěné brožury, závěrečné výsledky výkonnosti žáků na dané škole tzv. *performance tables* apod. Doporučována byla také osobní návštěva školy, k čemuž stránky poskytovaly přesný návod, jak při takové návštěvě postupovat, aby byla pro rodiče co nejefektivnější.⁸⁴
- podle jakých kritérií se při výběru školy rozhodovat
- jaké konkrétní informace od školy vyžadovat
- co vše mohou rodiče zpětně od školy očekávat – jaké množství a druhy domácích úkolů, jakou zpětnou vazbu bude škola poskytovat o výkonu dítěte ve škole a jakou pomoc může rodiči poskytnout v případě, že dítě vyžaduje zvláštní péči (ve smyslu handicapu).

Jako součást kampaně na podporu národního kurikula byl rok 1998 vyhlášen Rokem čtení (*The Year of reading*). Tomuto vyhlášení předcházela televizní kampaň, po jejímž skončení prohlásil D. Blunkett⁸⁵ (1999), že na základě této kampaně bylo vytištěno přes jeden milión brožurek pro rodiče, jak pomoci dětem se čtením, právě na žádost samotných rodičů.

Britské ministerstvo školství (DfEE) začalo vydávat časopis s názvem *Rodiče a školy* (*Parents and Schools*), který obsahoval nápady a praktické návody, jak mohou rodiče během školního roku pomoci svým dětem s učením, s domácími úkoly a s dalšími situacemi, ve kterých se mohou děti ve škole ocitnout.

V neposlední řadě a především z pohledu možného zdroje inspirace je důležité zmínit vydání dvousvazkového průvodce národním kurikulem *A parent's guide to primary and secondary school curriculum (2000a,b)*. Tento průvodce byl školami

⁸² Dostupné z: www.parents.dfee.gov.uk

⁸³ viz. příloha C

⁸⁴ viz. příloha D

⁸⁵ Ve vládě T. Blaira zastával pozici Secretary of State for Education and Employment v letech 1997 – 2001. Tato pozice byla považována za velmi významnou vzhledem k tomu, že vzdělání bylo hlavním tématem Blairovy politické kampaně.

doručován každému z rodičů zdarma. Poskytoval veškeré informace týkající se vyučovaných předmětů národního kurikula a jeho součástí byly jednoduché rady a praktické návody pro rodiče, jak rozvíjet výukové cíle kurikula v domácím prostředí. Právě tohoto průvodce považuji za velmi inspirativní zdroj pro zvýšení povědomí o kurikulární reformě v ČR. Zaměřím se na něj v následující kapitole podrobněji.

4.2. Průvodce národním kurikulem

Britské školství vykazuje znaky tržního prostředí. Každá škola nabízí různé kvalitní služby svým žákům a jejich rodičům, a proto je potřeba výběru školy věnovat velkou pozornost. Národní kurikulum představuje jakýsi sjednocující element, který má rodičům zaručit, že se jeho dítěti dostane určité množství znalostí a dovedností bez ohledu na to, do jaké školy bude přijato. Přesto je rodičům ze strany ministerstva školství doporučováno, aby svou volbu nepodceňovali a zajímali se o výsledky a celkové hodnocení školy, o kterou by pro své dítě měli zájem. Pro snadnější orientaci v národním kurikulu, začalo ministerstvo školství (DfEE) v roce 2000 s distribucí příruček pro rodiče. Prostřednictvím škol byly tyto příručky předány přímo do rukou jednotlivých rodičů a tak bylo zajištěno rozšíření těchto publikací mezi širokou rodičovskou veřejností.

Zaměřím se nyní na jednu z těchto publikací nazvanou *A parent's guide to the primary school curriculum*⁸⁶ (*Průvodce školním kurikulem základního školství pro rodiče*) (dále pouze příručka). Příručka je určena rodičům dětí ve věku od 3 do 7 let. Zahrnuje období, která se v britské školské soustavě nazývají Foundation stage (ekvivalent mateřské školy v ČR) a Key stage 1⁸⁷ (ekvivalent 1. třídy ZŠ v ČR). Příručka se z větší části orientuje především na druhé jmenované období a rodičům velmi zřetelně objasňuje, jakých výsledků by dítě na konci tohoto období mělo dosáhnout. Jinak řečeno, jaké jsou očekávané výstupy tohoto klíčového období. Rodič má tak prostřednictvím příručky možnost jakési kontroly, zda škola plní své závazky vůči dítěti dostatečně.

⁸⁶ DfEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: DfEE, 2000. ISBN 1-84185-333X

⁸⁷ Key stage 1 představuje první klíčové období základního vzdělávání. Zahrnuje výuku dětí od 5 do 7 let.

Příručka je koncipována velmi jednoduše a umožňuje rodičům snadnou orientaci (Obr. 1.). Neobsahuje téměř žádné odborné termíny, které jsou více důležité pro pedagogickou veřejnost a mohly by rodiče od používání této příručky spíše odradit. Osobně nepovažuji za nutné, aby rodič znal všechny teoretické základy a detaily, které předcházely vzniku národního kurikula. Pro rodiče je mnohem důležitější, aby se v něm uměl orientovat a aby pro něj škola nebyla tajemným prostředím, ve kterém se jen ztěží vyzná.

Že tomu tak často může být, je zřejmé hned v úvodu příručky. Autoři se obrací na rodiče s otázkou, zda rozumějí dobře tomu, co se jejich dítě ve škole učí a proč. Zda mají někdy pocit, že dítě nedosahuje takových výsledků, jakých by mohlo a zda se někdy cítí bezradní ve snaze pomoci svému dítěti s učením. Jestliže rodič alespoň na jednu z těchto otázek odpoví ano, nabízí autoři jako řešení právě zmiňovanou příručku. Upozorňují však, že v ní rodiče najdou některé informace, které by pro lepší porozumění měli dále konzultovat s učiteli konkrétních škol. Příručka je seznámí se všemi podstatnými fakty, které je dobré znát a které mohou dítěti pomoci k úspěšnému startu ve škole. Důležité je zmínit, že autoři rodičům doporučují, aby knihu používali během školního roku průběžně. Doslova se zmiňují: „Kniha je vytvořena tak, aby sloužila jako pomocník k nahlédnutí kdykoliv a v kterékoliv situaci. Součástí knihy jsou také informace, které časem nepozbývají platnost.“⁸⁸

Prvních šest stran publikace je věnováno explanaci záměrů a cílů národního kurikula z obecného pohledu. Cituji:

„Co je národní kurikulum a proč je důležité, aby mu rodiče dobře rozuměli?

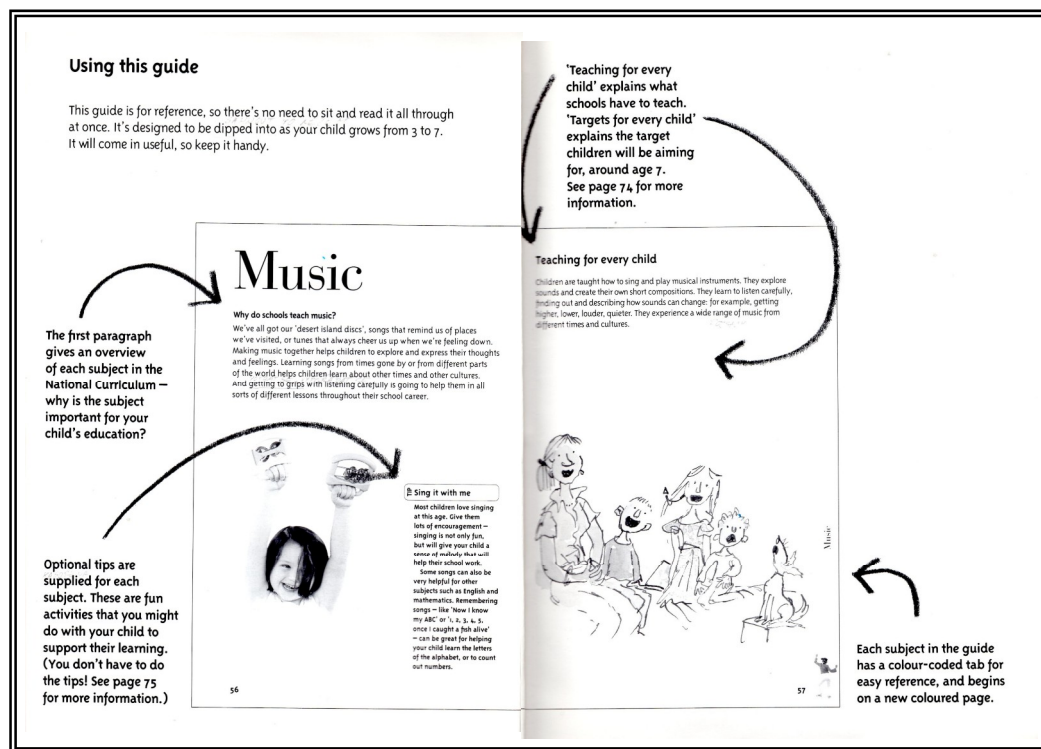
Národní kurikulum (dále NK):

- *vytyčuje ty nejdůležitější znalosti a dovednosti, které má každé dítě právo se naučit a osvojit si.*

Rodiče jsou obeznámeni se vším, co se má jeho dítě ve škole naučit a dozvědět a co je současně jejich právem po škole vyžadovat. V praxi to například znamená,

⁸⁸ Jedná se o informace týkající se výchovy dítěte např. téma častého sledování televizních programů, problémové chování, děti se speciálními potřebami apod.

že rodiče na všech státních a církevních školách mají právo na řádnou výuku anglického jazyka spojenou s rozvíjením gramotnostních dovedností dítěte⁸⁹.

Obr.1. Návod určený rodičům, objasňuje jaké druhy informací lze v příručce nalézt.

- představuje rámeček, který vláda poskytuje učitelům jako vodítko pro plánování výuky. Způsob, jakým jsou děti ve škole vyučovány, by tak měl být vyvážený a zvládnutelný pro všechny. Přesto by měl podněcovat k dalšímu vzdělávání a zvládání náročnějších úkolů.

Rodiče by měli pochopit, že výuka na školách je koncipována tak, aby každé dítě mělo šanci na úspěch, přesto se učitelé budou snažit klást dítěti i takové úkoly, které vyžadují více jeho pozornosti a úsilí.

⁸⁹ V britském prostředí je rozvíjení gramotnosti v anglickém jazyce o to víc důležité, neboť státní školy navštěvuje velké procento imigrantů, jejichž mateřským jazykem není angličtina. Nedostatečná znalost anglického jazyka se pak může odrazit na budoucím úspěšném zařazení do britské společnosti.

- *nastavuje kritéria pro měření úspěšnosti dětí v jednotlivých předmětech a poskytuje tak zpětnou vazbu učitelům pro plánování další výuky.*“

Rodičům je tímto sdělováno, že NK slouží také jako zpětná vazba jak pro učitele, tak i pro samotné rodiče. Tím, že jsou nastavena stejná kritéria pro měření dosažených výsledků všech žáků, je poskytována rodičům zpětná vazba o výkonu jejich dítěte v porovnání s ostatními dětmi. Rodiče tak mají možnost uvědomit si, kde je potřeba soustředit více pomoci při zvládání nároků školy na dítě.

Příručka pro lepší orientaci ve školské soustavě nabízí grafické zpracování (Obr.2.) všech klíčových období společně s věkovým rozmezím dítěte a s časovým rozvrhem národních srovnávacích testů⁹⁰ a ostatních zkoušek.

Age	Stage	Year	Tests
3-4 4-5	Foundation	Reception	
5-6 6-7	Key stage 1	Year 1 Year 2	National tests and tasks in English and maths
7-8 8-9 9-10 10-11	Key stage 2	Year 3 Year 4 Year 5 Year 6	National tests in English, maths and science
11-12 12-13 13-14	Key stage 3	Year 7 Year 8 Year 9	National tests in English, maths and science
14-15 15-16	Key stage 4	Year 10 Year 11	Some children take GCSEs Most children take GCSEs or other national qualifications

At the end of the National Curriculum key stages 1, 2 and 3 your child will sit national tests (popularly called 'SATs'). At the end of key stage 4 they will sit national examinations, often GCSEs.

How the curriculum works

7

Obr.2. Grafické zpracování školské soustavy

⁹⁰ V britském školství děti na konci každého klíčového období (1, 2, a 3) skládají národní zkoušku nazvanou SAT. Na konci čtvrtého klíčového období skládají děti národní zkoušku SAT (Standard Assessment Tests) a některé děti dále tzv. GCSE (General Certificate of Secondary Education).

4.2.1. *Klíčové vzdělávací období dítěte ve věku od 3 do 5 let*

Jak jsem se zmínila již v úvodu této kapitoly, příručka se věnuje dvou klíčovým obdobím ve vzdělávacím procesu dítěte. Období tzv. *Foundation stage* (dítě ve věku od 3 – 5 let) je věnováno pouze několik základních informací. V tomto období se dítě učí především prostřednictvím her v kolektivu dětí, v parku, v různých tzv. *playgroups*⁹¹ a v ostatních zařízeních věnovaným péči o děti ve věku od 3 do 5 let⁹².

Vzhledem k tomu, že se tedy nejedná o státem jednotně organizované výchovné vzdělávací působení na dítě a to v tomto období tráví nejvíce času spíše s rodiči či jimi pověřenou osobou⁹³, představuje příručka šest předpokládaných výstupů tohoto klíčového období. Rodičům je tak doporučováno, aby se ve své výchově zaměřili především na⁹⁴:

- ***osobnostně sociální a emocionální rozvoj*** – dítě by se mělo učit sebejistotě, zájmu o poznávání nových věcí kolem sebe, schopnosti rozlišit dobré a špatné, mělo by si uvědomovat své potřeby (potřeba jídla, odpočinku, vykonávání hygienických potřeb apod.) a mělo by být schopné se samo svlékat a oblékat.
- ***komunikace, jazyk a gramotnost*** – dítě by mělo být schopno srozumitelného jazykového projevu a správného používání slov. Mělo by znát písničky, dětské říkanky, pohádky atd. Na konci tohoto období by dítě mělo být schopné držet správně tužku a umět napsat pár jednoduchých slov.
- ***matematický rozvoj*** – prostřednictvím příběhů a písniček by se dítě mělo naučit operovat s čísli. Dítě by mělo být schopné používat správně termíny „těžší než“ apod., znát tvary a orientovat se v prostoru (pod, nad, v atd.).
- ***orientace ve světě*** – dítě by se mělo seznámit se světem kolem něj, prostřednictvím otázek by mělo poznávat a objevovat okolí, ve kterém

⁹¹ Většinou dvouhodinové skupiny pro rodiče s dětmi, kteří se scházejí v místních knihovnách, kde mohou společně trávit volný čas. Průběh skupiny není nijak organizován, děti si hrají a rodiče si mohou vyměňovat informace o výchově dítěte, seznamují se apod. Tato aktivita je financována většinou z prostředků města nebo charitativními spolky.

⁹² Tyto zařízení zahrnují státem financované mateřské školky, soukromé školky, akreditovaní chůvy, dětské pečovatelské, různé dopolední skupiny pro rodiče s dětmi apod. Systém předškolního vzdělávání není ve Velké Británii organizován státem tak, jako je tomu v ČR.

⁹³ Ve Velké Británii je pro toto věkové období velmi rozšířená péče tzv. *au pair* nebo *nanny* (chůva, pečovatelská bez potřebné kvalifikace). Další alternativou je pro rodiče tzv. *childminder* (pečovatelská s kvalifikací). Tato služba je však více finančně náročná.

⁹⁴ DfEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: DfEE, 2000. ISBN 1-84185-333X.

vyrůstá. Mělo by se seznamovat s tím, jak některé věci fungují a vyzkoušet si používání různých materiálů (písek, bláto, mouka, voda, led atd.). Dítě by se mělo seznámit s událostmi, které se odehrály v minulosti (např. některé významné události v rodině dítěte). Mělo by poznat jiné kultury a rozdílné kulturní tradice.

- **fyzický rozvoj** – dítě by mělo být schopné ovládat své tělo a provádět kontrolovaně některé pohyby (kotrmelec, plazení, dřep apod.)
- **rozvoj kreativity** – dítě by mělo používat fantazii, barvy, různé tvary a materiály pro kreativní tvorbu. Mělo by vyprávět své vlastní příběhy, zkusit hrát na hudební nástroje a tančit.

4.2.2. Klíčové vzdělávací období dítěte ve věku od 5 do 7 let

Příručka je z větší části věnována klčovému období 1 tzv. *Key stage 1*, které zahrnuje vzdělávání dětí ve věku od 5 do 7 let uskutečňující se na všech státních a církevních školách ve Velké Británii. Povinná školní docházka začíná již v 5 letech a dítě vstupuje do třídy nazvané *Reception*, což lze v kontextu českého prostředí vnímat jako přípravnou třídu, přechod mezi mateřskou školou a základní školou. První klíčové období tedy zahrnuje tzv. přípravný rok, rok 1 a rok 2 (*Reception, Year 1 and Year 2*).

Příručka se v úvodní části o tomto klčovém období nejprve pokouší objasnit rodičům, proč je důležité definovat základní cíle pro každé vzdělávací období a k čemu slouží srovnávací testy na konci každého takového období. Záměrem této explanace je především porozumění ze strany rodičů všemu, co se ve škole děje a proč. Toto porozumění nabývá na významu právě v momentu, kdy dítě vstupuje do školy a dochází tak ke vzniku nového vztahu a tím je vztah mezi rodinou a školou. Pro obě strany je v tomto vztahu žádoucí, aby svým projevům vzájemně dobře rozuměly a vzájemně se podporovaly při dosahování společného cíle, jímž je pozitivní vývoj osobnosti dítěte.

„K čemu slouží stanovení cílů a testování?“⁹⁵

- *Konec každého klíčového období představuje pro dítě důležitý moment v jeho životě. Znamená to, že úspěšně dosáhl jisté úrovně znalostí a dovedností a může se tak posunout do další fáze. Zážitek z úspěšného zvládnutí stanovených cílů pro každé klíčové období je důležitá zkušenost, která má na vývoj osobnosti dítěte pozitivní vliv.*
- *Díky provádění srovnávacího testování mohou školy porovnávat výsledky všech žáků a přizpůsobovat výuku jejich individuálním potřebám.*
- *Vláda prostřednictvím srovnávacích testů zjišťuje, kolik dětí úspěšně zvládá stanovené cíle (především v matematice a anglickém jazyce, kde děti skládají první zkoušku již na konci klíčového období 1) a zda jsou nastaveny správně. “*

Rodiče jsou na konci této úvodní kapitoly ujišťováni o své významé roli, kterou při výchovně vzdělávacím procesu dítěte hrají. Jsou nabádáni, aby se zajímali o vše, co se ve škole děje. Důležité je, aby si s dítětem často povídali a nechali ho o zážitcích ze školy vyprávět. Rodičům je také doporučováno, aby své dítě za úspěchy ve škole chválili a zvyšovali tak jeho sebejistotu a sebevědomí.

Podstatná část příručky je věnována samotným předmětům, které jsou pro toto klíčové období stanoveny národním kurikulem. Mezi tyto předměty patří⁹⁶:

- anglický jazyk
- matematika
- přírodní vědy
- design a technologie
- informační a komunikační technologie
- historie
- zeměpis
- design a umění
- hudba

⁹⁵ DfEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: DfEE, 2000, s.18. ISBN 1-84185-333X.

⁹⁶ Jedná se o předměty stanovené národním kurikulem a vyučované v roce 2000.

- tělocvik
- náboženství
- osobnostně sociální výchova a občanství

Každému předmětu je věnovaná samostatná kapitola, která má vždy stejnou strukturu. Rodičům je sděleno, proč se daný předmět vyučuje. Co se děti v daném předmětu mají naučit a jaké jsou stanoveny cíle, kterých by každé dítě mělo v daném předmětu na konci klíčového období dosáhnout. Například o výuce anglického jazyka se rodiče mohou dozvědět, cituji:

- **Proč školy vyučují anglický jazyk?⁹⁷**

Aby dítě získalo ze školy co nejvíce, je pro něj důležité vypořádat se se čtyřmi základními dovednostmi – mluvení, poslech, čtení a psaní. Právě to je náplň hodin anglického jazyka, kde se děti učí, jak se vyjádřit srozumitelně a konstruktivně. Poslouchají a čtou příběhy a básničky z celého světa, učí se používat svou fantazii a prostřednictvím knih hledají pravdivá fakta o světě v němž žijí.

- **Výuka pro každé dítě – děti se učí:**

- mluvení a poslech: děti se učí přemýšlet o tom, co říkají, volit správná slova, poslouchat projev ostatních, mluvit s ostatními dětmi a sdílet nápady a myšlenky. Děti se také učí vyprávět příběhy, číst nahlas a popisovat události a své zážitky.
- čtení: děti se zaměřují na skladbu slov a vět, učí se porozumět čtenému textu a vyjádřit na základě toho svůj názor (líbí se mi to, nelíbí se mi to a proč). Děti čtou příběhy, pohádky, říkanky, tištěné texty a texty na počítači. Učí se používat slovníky a encyklopedie.
- psaní: děti skládají příběhy, básně, vytvářejí různé poznámky, seznamy, titulky, záznamy a popisky věcí. Učí se používat správně interpunkci ve větách, procvičují psaní a také se učí uvědomit si strukturu a správnou výslovnost jednotlivých slov a písmen.

⁹⁷ In: DfEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: DfEE, 2000, s. 20 – 21. ISBN 1-84185-333X.

- **Očekávaný cíl pro každé dítě – okolo věku 7 let je většina dětí schopna:**

Mluvení a poslech

- pozorně poslouchat
- demonstrovat, že přemýšlí o tom, co poslouchají a to prostřednictvím sdělení detailů a informací, které je zaujaly
- mluvit srozumitelně
- vyprávět příběhy a znát z paměti říkadla a básničky
- umět používat nová slova správně při konverzaci
- umět hovořit různě s různými lidmi v kontextu situace (jinak hovoří s paní učitelkou, jinak s kamarády apod.)

Čtení

- vyjádřit svůj pohled na informace či příběhy, které přečetly
- číst nahlas a s porozuměním
- používají více než jeden způsob, jak najít význam neznámých slov

Psaní

- dokáží napsat příběh, který obsahuje začátek, prostředek a konec
- používají psaní pro různé účely (příběhy, seznamy, krátká oznámení apod.)
- používat rozmanitá slova
- použít slova, která zaujmou čtenáře
- psát ve větách, používat správně velká písmena na začátku věty a tečku na konci věty.
- správně hláskovat slova
- používat hláskovací vzory pro psaní neznámých slov
- tvarovat slova správně, psát úpravně a čitelně

Důležité je zdůraznit, že součástí každé kapitoly jsou tzv. tipy pro rodiče (*tips*). Osobně právě tyto návrhy pro rodiče, jak rozvíjet záměry národního kurikula i mimo školní prostředí, považuji za velký přínos příručky. Rodiče získávají nápady a praktické rady, které je velmi snadné realizovat, nejsou náročné na čas ani přípravu a mají pro zvládnutí školních požadavků svůj význam. Jako příklad uvádím opět

anglický jazyk. Rodiče mohou dítěti s rozvíjením dovedností a znalostí v tomto předmětu pomoc následovně⁹⁸:

Tip: Poslouchej!

Věnujte několik minut a společně se svým dítětem poslouchejte různé zvuky kolem vás (zvuk aut, zvuk deště, zpěv ptáků, hlasy z okolí apod.). Vyberte jeden zvuk a nechte dítě, aby ho popsalo svými slovy. Na začátku může říct pouze „bylo to nahlas“ nebo „bylo to potichu“. Povzbudte ho, aby se snažilo popsat zvuk dalšími slovy např. „zní to jako bručení, je to pomalý zvuk, je to nízký tón apod.“ Zapněte rádio a zkuste popisovat zvuky a hlasy, které slyšíte.

Tip: Skrytá slova

Použijte nevyžádanou poštu (různé reklamní letáky apod.) pro dobrý účel. Vyberte letáky s velkými, jasně tištěnými písmeny. Zkuste nechat dítě skládat z těchto písmen další jiná slova. Např. ve slově „paštika“ může dítě najít slovo „štika“ nebo „taška“ apod. Vystříhnete písmena a kombinujte je, skládejte nová slova, nebo je řaďte podle abecedy. Je to dobrý způsob, jak se naučit výslovnosti nových neznámých slov a také jejich správné hláskování.

Jak jsem již jednou uvedla, tato struktura je dodržena u všech předmětů a u každého z nich je rodičům poskytnuta nejméně jedna rada, jak s dítětem pracovat i doma.

V závěru příručka obsahuje odpovědi na často kladené otázky, jako např.:

- Co se stane v případě, že mé dítě nedosáhne očekávaných cílů na konci prvního klíčového období?
- Kde mohu hledat pomoc v případě, že mé dítě má zdravotní či společenské problémy (šikana apod.)?
- Vidím, že příručka nabízí rady a nápady pro rodiče. Co když nemám čas splnit všechny, které kniha zmiňuje. Bude moje dítě kvůli tomu v nevýhodě?

⁹⁸In: DfEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: DfEE, 2000, s. 23. ISBN 1-84185-333X.

- Zdá se, že mé dítě má problém držet krok s výukou a školním rytmem. Co mám dělat?

Součástí příručky je pak slovník termínů, které jsou používány v souvislosti se školou a školním prostředím např. v tisku. Jsou zde vysvětleny termíny jako *očekávaný výstup*, *inkluze*, *klíčové období*, *SAT* apod. Na úplný závěr autoři příručky poskytli rodičům odkazy na důležité internetové stránky, adresy míst, kde mohou rodiče hledat pomoc a odkazy na zajímavou literaturu týkající se výchovy dítěte.

Jak jsem již zmínila v úvodu, příručka byla rodičům doručena prostřednictvím jednotlivých škol. Takto se dostala do rukou i rodičům, kteří se jinak o dění ve školství nezajímají, informace za jiných okolností nevyhledávají a lze je obecně považovat za neaktivní či tzv. problematické. Vzhledem k tomu, že ji rodiče obdrželi zdarma, byla tak překonána další možná překážka, kterou je finanční situace některých rodičů. Příručka psaná velmi srozumitelným jazykem, si klade za cíl celkově zvyšovat povědomí rodičovské veřejnosti o dění ve školství a nenásilnou formou tak rodiče zasvěcovat do vztahu se školním prostředím.

Osobně považuji příručku za velmi podařenou a myslím si, že by mohla svým zpracováním sloužit jako zdroj inspirace pro poskytování informací o kurikulární reformě české rodičovské veřejnosti. Za obzvláště cenné považuji typy a rady rodičům, jak podporovat rozvíjení dovedností a znalostí nenásilnou formou i mimo školní prostředí. Osobně mám za to, že především prostřednictvím praktických příkladů rodiče nejlépe porozumí, co ministerstvo školství ČR svými reformami zamýšlí.

Shrnutí

Z textu je patrné, že kurikulární reforma je velmi složitý proces, který zahrnuje různé faktory, které se týkají školní reality a nejedná se o pouhé změny v obsahu učiva či metod výuky. Aby bylo docíleno úspěchu, je nutné všechny tyto faktory zohlednit a uvědomit si, že implementace kurikulární reformy se netýká pouze erudovaných odborníků či učitelů, kteří se ve školské problematice dokážou snadno orientovat, ale že její součástí jsou také rodiče, kteří představují široké spektrum různě sociálně a intelektově vybavených lidí. Je proto důležité mít tuto skutečnost na paměti a to zvláště v případě, kdy je naší snahou rodiče o správnosti a nutnosti změn přesvědčit. V praktické části této práce se pokusím navrhnout jeden ze způsobů, jak by bylo také možné podporu rodičů pro reformní kroky získat. Domnívám se, že by k tomuto účelu mohla sloužit velmi jednoduše zpracovaná informační brožura, která by se věnovala objasňování záměrů a cílů kurikulární reformy v ČR a rodičům by poskytovala informace pro ně ve srozumitelném jazyce. Zároveň by tato brožura či příručka poskytovala praktické rady a nápady a rodičům by tak umožňovala podílet se na rozvíjení těchto záměrů i mimo školní prostředí. Další funkcí těchto praktických rad by byla snaha vysvětlit rodičům na konkrétních příkladech proč a k čemu změny v práci učitelů vlastně slouží a jaký benefit je tak poskytován jejich dětem.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. Informační příručka o kurikulární reformě v ČR zaměřená na rodičovskou veřejnost

Téma kurikulární reformy ve mně vyvolává neustálý zájem, jelikož se dle mého názoru jedná o velmi zásadní počin v oblasti českého školství. Tento počin se již téměř pět let realizuje na českých školách, a však pouze za minimálním účasti široké rodičovské veřejnosti. Přestože se hovoří již delší dobu o nutnosti a také o pozitivním aspektu spolupráce mezi rodinou a školou, právě na tomto příkladu je zřejmé, že ještě stále ne vše funguje tak, jak by bylo žádoucí. V našich zeměpisných šířkách se tak v oblasti školství uskutečňují změny, které budou mít o několik let později přímý dopad na českou společnost, a přesto o těchto změnách nejsou ze strany státu (objednavatele reformy) rodičům zprostředkovávány žádné informace, které by pro ně srozumitelným jazykem objasňovaly proč a jakým způsobem jsou tyto změny uskutečňovány.

Na základě vlastní zkušenosti s úrovní informovanosti rodičovské veřejnosti o dění ve školství ve Velké Británii jsem se rozhodla vytvořit návrh informační příručky pro rodiče dětí na základních školách v ČR. Chtěla bych zdůraznit, že se jedná o pouhý návrh, který by v případě realizace bylo žádoucí konzultovat s odborníky nejen v oblasti školství, ale také v oblasti reklamy či public relation⁹⁹. Především kreativní zpracování návrhu by si jistě vyžádalo revizi ze strany těchto odborníků. Ve své práci se tak soustředím především na obsahovou část příručky a na výběr jazyka pro předání informací o kurikulární reformě rodičům.

5.1. Návrh informační příručky pro rodiče - příprava

Při tvorbě příručky je důležité si uvědomit **co** rodičům chceme sdělit a **jak** jim to budeme sdělovat. První otázka, kterou jsem si položila, zní „**Co chceme rodičům prostřednictvím příručky sdělit?**“ Jako odpověď na ni jsem vytvořila deset klíčových sdělení, která by měla rodičům osvětlit, jaký přínos reforma školství

⁹⁹ Public relations (často uváděné pod zkratkou PR, toto označení pochází z angličtiny a volně jej lze přeložit jako „vztahy s veřejností“) jsou techniky a nástroje, pomocí kterých instituce nebo firma buduje a udržuje vztahy se svým okolím a s veřejností, nahlíží její postoje a snaží se je ovlivňovat. Jedná se o dlouhodobou cílevědomou činnost, která by měla mimo jiné zajišťovat poskytování informací veřejnosti a zároveň získávání zpětné vazby a dalších informací od veřejnosti. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Public_relations

znamená pro vzdělávání jejich dítěte a proč je dobré tyto změny podporovat. Obecně klíčová sdělení musí mít relevantní hodnotu¹⁰⁰. To znamená, že by měla být pro rodiče důležitá a oslovovat je. Svá klíčová sdělení jsem vytvořila na základě studia tématu prostřednictvím odborné literatury, jehož výstup je zpracován v teoretické části této práce, a na základě šesti klíčových kompetencí, které jsou považovány za cíl vzdělávání základního školství v ČR.

Mým záměrem je příručkou sdělit rodičům následující informace:

- *Reforma školství si klade za cíl nejen rozvíjet množství znalostí dítěte, ale také umožní dítěti znalosti prakticky používat v reálném životě (rozvoj tzv. klíčových kompetencí).*
- *Reforma školství umožňuje dítěti naučit se efektivně získávat a pracovat s informacemi (kompetence k učení).*
- *Reforma školství umožňuje dítěti naučit se vypořádat s problémy či problémovými situacemi (kompetence řešení problému).*
- *Reforma školství umožňuje dítěti naučit se srozumitelně vyjadřovat své myšlenky, nebát se vyslovovat své názory, ale také pozorně poslouchat ostatní kolem sebe (kompetence komunikativní).*
- *Reforma školství umožňuje dítěti naučit se, co znamená být součástí skupiny a uvědomit si pravidla soužití v konkrétní skupině i ve vztahu k sobě samému (kompetence sociální a personální).*
- *Reforma školství umožňuje dítěti uvědomit si, že je součástí širšího společenství, zároveň mu umožňuje uvědomit si svou část zodpovědnosti za toto společenství (kompetence občanská).*

¹⁰⁰ Dle tvrzení Ing. Ladislava Báči, CEO v reklamní agentuře Ogilvy & Mather se relevance zjišťuje prostřednictvím testování, kdy cílová skupina řadí klíčová sdělení podle důležitosti od nejdůležitějšího až po nejméně důležité ve vztahu k sobě. Jedná o moderní marketingovou metodu testující potenciál komunikačních sdělení používanou firmami jako např. P&G, Unilever k propagaci svých výrobků apod. Je však také možné tato sdělení tzv. „expertně odhadnout“ na základě znalosti dané problematiky. Pro svůj účel jsem zvolila druhý přístup a sdělení vytvořila bez následného testování klíčovou skupinou.

- *Reforma školství umožňuje dítěti osvojit si pracovní návyky, které vedou k dobře a kvalitně vykonané práci (kompetence pracovní).*
- *Reforma školství přináší nové způsoby a metody práce učitele ve třídě.*
- *Reforma školství klade důraz na celoživotní vzdělávání.*
- *Reforma školství staví do popředí svého zájmu spolupráci rodičů a školy.*

Na základě takto vytvořených klíčových sdělení jsem následně vypracovala návrh informační příručky pro rodiče žáků základních škol. Klíčová sdělení jsou v ní rodičům sdělována prostřednictvím jednoduše zpracované formy za užití pro tento účel odpovídajících jazykových stylů.

Na otázku „*Jak chceme tato sdělení rodičům předat?*“ existuje hned několik odpovědí. Nejprve je důležité uvědomit si, jakým sdělovacím jazykem budeme informace rodičům předávat. V českém jazyce rozlišujeme pro sdělování informací tzv. funkční styly¹⁰¹. Pro tvorbu příručky jsem zvolila kombinaci dvou stylů, *prostě sdělovacího* a převládajícího *odborného - popularizačního*. Základní funkcí prostě sdělovacího stylu je dorozumět se. Projevy spadající do této oblasti se vyznačují hlavně jednoduchou větnou stavbou a kompozicí. Jedná se například o zprávy, upozornění, běžné rozmluvy, oznámení, vyprávění či jednoduché popisy. Odborný popularizační styl má za cíl oslovit **širokou čtenářskou veřejnost** a *jednoduchou, srozumitelnou formou* jim přiblížit *základy* nějakého komplikovaného (nejčastěji aktuálního) problému, popřípadě nového vědeckého objevu. V takovýchto dílech a textech se buď speciální terminologie *neužívá*, nebo se užívá jen termínů základních (a zcela zásadních), které jsou ještě k tomu v textu důkladně vysvětleny, aby jim i čtenář, který v daném oboru není vůbec erudovaný, dokázal porozumět¹⁰². Právě porozumění událostem odehrávajícím se v českém školství je cílem mého návrhu informační příručky pro rodiče.

¹⁰¹ styl prostě sdělovací, odborný, administrativní, publicistický a umělecký.

¹⁰² Dostupné z:

<http://pentcestina.ic.cz/index.php?sec=ling&inc=skola&obor=ling&akce=uc&year=7&lect=1#2>

Pro dostatečné porozumění sdělovaným informacím považuji za nezbytné, aby součástí příručky byly poskytovány rodičům praktické rady a nápady, jak pomoci svým dětem vypořádat se s nároky školy a zároveň tak napomáhat k dosažení cílů stanovených školskou reformou¹⁰³ i mimo školní prostředí.

Na co je také důležité se zaměřit, pokud chceme odpovědět na otázku „Jak?“, je způsob předávání takto zpracovaných informací v praxi. Příručku, která se věnuje pouze tématu školské reformy a je učitelem poskytována každému rodiči zdarma, považuji osobně za velmi efektivní nástroj a to především z následujících důvodů:

- příručka se soustředí pouze na jedno konkrétní téma z prostředí školní reality. Rodičům tak není předkládán jakýsi balík informací, každá jiného druhu, které následně tříští jeho pozornost.
- vzhledem k tomu, že je tématu věnována několika stránková příručka, je směrem k rodičům vyslán signál, že se jedná o důležité téma, o které je třeba se zajímat.
- vzhledem k použitému jazyku a grafickému zpracování je obsah příručky pro rodiče srozumitelný. Neodrazuje rodiče od čtení odbornými termíny a dlouhými složitými texty.
- díky praktickým radám a nápadům je příručka koncipovaná jako jakási „kuchařka“, do které je možné neustále nahlížet. Příručka by tak neměla být po přečtení odložena, ale rodič by ji měl průběžně používat (v případě, že příručka bude obsahovat jakási neformální cvičení, jejichž výsledky mohou děti nosit učiteli ke kontrole, je velmi reálné, že příručka nezůstane v zapomnění¹⁰⁴).
- vzhledem k tomu, že ji obdrží každý rodič, jehož dítě je žákem základní školy v ČR, od učitele zdarma, je tak zajištěna plošná distribuce a příručka se

¹⁰³ rozvoj již dříve zmiňovaných klíčových kompetencí.

¹⁰⁴ Tato cvičení by však neměla být náročná na čas, kterého má většinou každý rodič málo. Jednalo by se spíše o sdělení zjištěných poznatků učiteli během vyučovací hodiny. Vzhledem k tomu, že tyto cvičení sledují stejný cíl, jakým je cíl vzdělávání na ZŠ, mohou sdělení žáků sloužit jako obohacení výuky a také zpětnou vazbu pro učitele, že žák dobře rozumí konkrétnímu probíranému učivu či že dochází k správnému rozvíjení určité kompetence.

dostane i do rukou sociálně slabším rodičům, kteří by si ji jinak, např. z finančních důvodů, nezakoupili.

5.2. Realizace návrhu informační příručky

Při tvorbě návrhu informační příručky pro rodiče žáků základních škol v ČR jsem se inspirovala již dříve zmiňovanou příručkou věnovanou rodičům z Velké Británie. Oslovila mě především její jednoduchost ve způsobu vyjadřování a grafické zpracování. Za nejcennější element osobně považuji praktické rady rodičům, jak získané dovednosti s dítětem rozvíjet i mimo školní prostředí. Na základě této inspirace jsem vytvořila návrh příručky, jehož prostřednictvím se na dvacetidvou stranách formátu A4, v jedenácti kapitolách snažím rodičům objasnit, které informace o kurikulární reformě v ČR jsou (dle mého názoru) podstatné pro jejich lepší porozumění událostem ve školství. Jak jsem se již zmínila v předešlé části této kapitoly, návrh vznikl na podkladě deseti klíčových sdělení, které jsem vytvořila na základě studia dané problematiky. Tato sdělení reprezentují základní informace, které jsou z mého pohledu pro rodiče důležité a prostřednictvím kterých by měl každý rodič lépe porozumět změnám, které se v oblasti školství odehrály v roce 2007.

Návrh příručky jsem nazvala „*Jak na to – průvodce základní školou*“ (dále pouze příručka). V úvodu rodiče nejprve seznamuji se samotnou příručkou a především s cílem, kterého si klade dosáhnout. Tím je již několikrát zmiňovaná dostatečná informovanost rodičovské veřejnosti. Pokusila jsem se hned na začátku zaujmout pozornost rodičů položením otázek, které směřují ke způsobu studia jejich dítěte na základní škole a jak rodiče tento způsob vnímají. Například¹⁰⁵: „Máte pocit, že si děti ve škole spíše hrají, než aby se pořádně učili? A nebo vám naopak přijde, že se ve škole, kam vaše dítě dochází, zastavil čas?“ apod. Snažím se tak docílit, aby se rodiče zamysleli nad tím, zda vůbec zaznamenali nějakou změnu ve způsobu výuky jejich dítěte a pokud ano, zda se jim tento nový způsob výuky zamlouvá či nikoliv. Za důležité považuji rodičům v úvodu sdělit, že i po přečtení této příručky jim mohou zůstat některé otázky nezodpovězeny, a proto je dobré obrátit se na učitele

¹⁰⁵ viz příloha F

konkrétní školy, kam jejich dítě dochází. Již v úvodu se tak snažím o důraz na možnost a také potřebu spolupráce mezi učitelem a rodiči. Součástí takto zpracovaného textu jsou dále dva odkazy na internetové stránky MŠMT a Rámcový vzdělávací program v případě, že by rodiče měli zájem o více informací. Následují kapitoly, věnující se samotné explanaci záměrů a cílů kurikulární reformy.

Kapitola 1. Proč reforma školství a proč je důležitá pro rodiče?

Každá kapitola obsahuje ve svém názvu otázku, kterou předpokládám, že by si rodiče mohli v souvislosti s informacemi o změnách ve školství pokládat. V první kapitole je mým cílem především vysvětlit rodičovské veřejnosti, proč je vůbec nutné, aby ke změnám na českých školách došlo a proč jsou tyto změny důležité z pohledu budoucnosti jejich dítěte. Na začátku této kapitoly se opět obracím na rodiče s několika otázkami, které se týkají jejich vlastní zkušenosti se vzděláváním na základní škole. Prostřednictvím těchto otázek se snažím docílit, aby se rodiče vrátili ve svých myslích do doby, kdy sami navštěvovali základní školu a rozpomněli se na některé nepříjemné pocity, které většina z nich ve škole zažívala¹⁰⁶ a proč. V souvislosti s kurikulární reformou, pak rodičům podávám vysvětlení, že právě kvůli těmto nepříjemným pocitům a ještě mnoha dalším bylo nutné učinit některé změny. Rodiče pak mají dále možnost dozvědět se, že české školství právě kurikulární reformou reaguje na změny, které si vyžádal rychle měnící se svět kolem nás a že pro úspěšnou budoucnost jejich dítěte je důležité nejen naučit se číst a psát, ale také např. ovládat nové technologie, cizí jazyky, umět řešit problémové situace, prosadit své názory apod.

Cílem takto zpracované první kapitoly bylo vtáhnout rodiče zpět do školní reality a ukázat jim, že tak jak školy fungovaly v minulosti už není pro dnešní požadavky společnosti dostačující. Mou snahou bylo prostřednictvím jednoduchého a srozumitelného porovnání minulosti s přítomností poukázat na nutnost těchto změn. Vysvětlení termínu *reforma školství* je v této kapitole velmi zjednodušené a triviální. V podstatě lze termínu porozumět tak, že školská reforma znamená změnu ve fungování školy. To však bylo mým záměrem, jelikož z teoretické části mé práce

¹⁰⁶ Straková, J. a Jaroslava Simonová. *Vymezení hlavních problémů ohrožujících realizaci kurikulární reformy* [online]. Praha: SKAV, 2005. s. 13 [cit. 12.6.2012]. Dostupné z: http://skav.devel.multimedia.cz/admin/upload/fck/file/publikace/studie/studie_rvp.pdf

vyplývá, že rodičovská veřejnost zahrnuje široké spektrum lidí vybavených různou úrovní vzdělání a ostatních, především sociálních dovedností. Za základní požadavek tedy při tvorbě této příručky jsem považovala jednoduchost a srozumitelnost sdělení.

Kapitola 2. Co reforma přináší do vzdělávání vašeho dítěte nového?

V úvodu této kapitoly se opět obracím na rodiče prostřednictvím otázek, které by je v souvislosti se změnou fungování škol mohly napadnout. Především se snažím poukázat na možné obavy z nového, neznámého a nevyzkoušeného způsobu práce učitelů na základních školách a následně tyto obavy vyvrátit. Záměrně volím formu prostě sdělovacího jazykového stylu, který se vyznačuje jednoduchými sděleními, hovorovými výrazy a absencí odborných termínů. Opět se tak snažím docílit jasného a srozumitelného pojetí všech předávaných informací.

Záměrem této kapitoly je rodičům představit pět nejvýraznějších změn, které z jejich pohledu mohou nebo dokonce musí během vzdělávacího procesu svého dítěte zaznamenat.

Mezi pět nejvýraznějších změn, které reforma přináší řadím:

- důraz nejen na znalosti, ale také na dovednosti
- důraz na celoživotní vzdělávání
- integrace vyučovacích předmětů, tzv. vyučování v blocích
- učení se ve skupinách
- projektové vyučování

Rodičům nabízím jednoduše zpracované vysvětlení těchto změn, aby tak lépe porozuměli, co každá změna v reálném školním prostředí znamená a jaký má význam pro učení jejich dítěte.

Například:

- Co se naučíme, umíme v životě použít. Dokážeme si poradit a potřebné informace popřípadě vyhledat. Nejen **znalosti**, ale také **dovednosti** umět tyto znalosti používat v reálném životě, jsou pro **vaše dítě** důležité.

- Některé **vyučovací předměty** se teď můžeme učit **dohromady**. Např. přírodopis spolu s chemií. Dokážeme tak poznávat věci ve vzájemných souvislostech a lépe porozumět, jak svět kolem nás funguje a jak je vzájemně propojen.

Kapitola 3. Co znamená reforma pro mě jako pro rodiče?

Cílem této kapitoly je zdůraznit aspekt partnerství mezi rodiči a školou. Vyzdvihnutím významu role rodičů také jako edukátorů se snažím, aby pochopili důležitost spolupráce se školou na uskutečňování vzdělávacího procesu jejich dítěte. V kapitole podotýkám, že škola se více otevírá nejen dětem, ale také jejich rodičům a snažím se tímto, aby rodiče nabyli přesvědčení, že učitelé o jejich účast při výchovně vzdělávacím procesu dítěte stojí.

Součástí této kapitoly je pak pět rad, na co se soustředit při výběru školy a doporučení, kde lze odpovědi na tyto otázky nalézt¹⁰⁷.

Kapitola 4. Jak vypadá výuka v „nové“ škole?

V této kapitole se velmi stručně věnuji vysvětlení termínu *školní vzdělávací program* (dále pouze ŠVP). Soustředím se především na to, aby rodiče pochopili, že ŠVP vznikají na základě konkrétních potřeb jednotlivých škol a jejich žáků. Na uvedeném příkladě o výuce přírodopisu na venkovské škole se snažím rodičům vysvětlit, jaké jsou výhody vypracování ŠVP samotnými učiteli pro jednotlivé škol. Kapitola obsahuje sdělení, kde je možné ŠVP nalézt a přečíst si jej. Rodičům doporučuji, aby tak učinili a do ŠVP nahlédli. Mám za to, že tak budou lépe schopni porozumět, co se jejich dítě ve škole učí a proč.

Tato kapitola je velmi stručná a vysvětlení termínu ŠVP je velmi zjednodušeno. To však opět bylo mým záměrem, neboť se domnívám, že rodiče nemusí znát veškerá teoretická východiska, která vzniku ŠVP předcházela. Domnívám se, že daleko důležitější je pro rodiče, jak vypadá konkrétní ŠVP, podle něžž bude vzděláváno jejich dítě, popř. kde je možné tento ŠVP nalézt a přečíst si jej.

Kapitola 5. Co se mají děti v každé základní škole naučit?

¹⁰⁷ viz. příloha F, kap. Co znamená reforma pro mě jako pro rodiče?

Záměrem této kapitoly je vysvětlit rodičům, že i přes rozdílné ŠVP si žáci na všech základních školách osvojí stejné dovednosti tzv. klíčové kompetence. ŠVP pak slouží především k tomu, aby k osvojování těchto kompetencí docházelo způsobem, který je nejvhodnější pro žáky každé konkrétní školy.

Rodičům poskytují jednoduchá vysvětlení, co se jejich dítě prostřednictvím osvojení těchto kompetencí naučí. U některých vysvětlení poskytují rodičům praktické rady tzv. *Tip pro rodiče*, jak mohou s rozvíjením těchto kompetencí dítěti napomáhat i mimo školní prostředí. Záměrem je, aby si rodiče uvědomili, že i zdánlivě bezvýznamné činnosti v reálném životě mohou mít pro samotné učení dítěte velký význam. Snahou těchto praktických rad je ukázat rodičům, že taková pomoc leckdy nemusí být vůbec časově náročná a nevyžaduje žádné speciální přípravy. K rozvíjení nabytých kompetencí dítěte tak může docházet např. na cestě ze školy domů, či během čekání na autobus apod. U některých kompetencí jsem na základě studia příručky Klíčové kompetence v základním vzdělávání¹⁰⁸ poskytla rodičům také konkrétní příklady ze školní praxe. Záměrem bylo ukázat rodičům, jak rozvíjení či získávání takových kompetencí může ve škole probíhat. Praktické příklady a rady považuji za jeden z nejdůležitějších prvků této příručky pro rodiče.

Kapitola 6. Jak se děti všechny tyto dovednosti naučí?

Tato kapitola je věnována především způsobům, jakým by k rozvíjení klíčových kompetencí mělo docházet. Mým záměrem je vysvětlit rodičům, že metoda výkladu není pro rozvíjení potřebných dovedností dostačující a že by se během školní docházky svého dítěte měli setkat i s dalšími učitelskými metodami jako je např. práce ve skupinách, projektové vyučování, diskuze apod. Rodiče si takto mohou ověřit, zda na konkrétní škole k rozvíjení klíčových kompetencí opravdu dochází. Kladu si za cíl nejen zprostředkovat rodičům srozumitelné informace, ale také poskytnout jim jakýsi možný nástroj zpětné kontroly práce učitelů. Domnívám se, že jedině tak lze docílit partnerství mezi rodinou a školou.

¹⁰⁸ *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6.

Kapitola 7. Jak mohu svému dítěti pomoc se zvládáním všech požadavků školy?

V této kapitole se opět věnuji především rodičům a jejich spolupráci s konkrétní školou. Vzhledem k významné roli rodičů ve vzdělávacím procesu dítěte, poukazují na jejich možnosti, jak mu tento proces usnadňovat a zároveň mu tak pomáhat dosahovat co nejlepších výsledků ve škole. Vzhledem k tomu, že byl výzkumy¹⁰⁹ prokázán pozitivní vliv spolupráce rodičů a učitelů na samotné učení dítěte, považují za důležité rodičům zprostředkovat, jak taková spolupráce může probíhat. V pěti bodech¹¹⁰ nabízím rodičům příklady, co vše si lze pod pojmem spolupráce také představit. Například účast rodičů na akcích pořádaných školou, jim umožní lépe poznat prostředí, ve kterém jejich dítě tráví většinu času a vzájemně se více poznat i s ostatními rodiči a učiteli apod. Tato kapitola je důležitá především proto, aby rodičům vysvětlila, že i nejen učitelé, ale také oni sami svým zájmem mohou mít vliv na úspěchy svých dětí při zvládání školních požadavků.

Kapitola 8. Jaké otázky vás mohou ještě napadnout?

V této části jsem se pokusila zodpovědět některé další otázky, které by mohly rodiče po přečtení této příručky napadnout. Za důležitou považuji například otázku, zda reforma školství znamená, že se děti již nebudou učit matematiku, přírodopis a ostatní vyučovací předměty tak, jak tomu bylo v době, kdy školu navštěvovali samotní rodiče. V nabídnuté odpovědi se věnuji explanaci termínu *vzdělávací oblasti* a opět odkazují rodiče na konkrétní ŠVP realizovaný na škole, kam dochází jejich dítě. V této kapitole se také věnuji hodnocení dovedností a snažím se rodičům poukázat na různé formy hodnocení, se kterými se nově mohou setkat.

Kapitola 9. A co ještě...???

Uvědomuji si, že rodiče mohou mít řadu dalších otázek, na které by rádi znali odpověď. V závěru příručky je vybízím, aby se neváhali s jakoukoliv takovou otázkou obrátit na učitele, kteří jim jistě rádi pomohou. Opět se tak snažím rodiče ujistit o jejich rovnocenném postavení ve vzdělávání jejich dítěte.

¹⁰⁹ viz. kap. 2

¹¹⁰ K vytvoření těchto bodů mi posloužila příručka pro rodiče nazvaná *Když se řekne škola*, která vznikla v roce 2007 ve spolupráci MŠMT. Ovšem i svými tvůrci není považována právě za ideální. Příručku si mohli školy objednat a následně ji prodávat rodičům za poplatek 30,- CZK, což osobně považuji za její nevýhodu.

Kapitola 10. Slova, která byste možná chtěli znát.

V samotném závěru příručky nabízím rodičům jakýsi slovník termínů, se kterými se mohou setkat při čtení článků o školní problematice v tisku či při sledování televize. Snažím se tyto pojmy vysvětlit tak, aby jim porozuměl každý čtenář, především ten, který není s celkovou problematikou školství důkladně seznámen a s těmito termíny se setkává poprvé.

Explanace odborných termínů má dle mého názoru svůj význam a napomáhá rodičům v orientaci pedagogickými tématy. Lépe se tak mohou orientovat v dané problematice např. při sledování diskusních pořadů o problematice školství v televizi. Mohou se díky porozumění těmto termínům více zapojit do diskuzí a mohou tak lépe vyjadřovat své názory.

Kapitola 11. Zajímavé odkazy.

Na úplný závěr příručky rodičům poskytuji odkazy na internetové stránky, kde lze nalézt více podrobnějších informací, které se týkají nejen samotné kurikulární reformy, ale také ostatních témat ve školství.

5.3. Závěrečná zjištění

Při práci na návrhu informační příručky pro rodiče základních škol v ČR jsem došla k následujícím zjištěním, která se týkají informovanosti rodičovské veřejnosti o dění v českém školství. Díky mé osobní zkušenosti s informovaností rodičů ve Velké Británii, jsem měla možnost přístup jednotlivých ministerstev k této problematice také porovnat. Na základě tohoto srovnání jsem došla k závěru, že v českém školství:

- **chybí ucelená koncepce informační strategie**, tzn. že v ČR není vytvořena propojená informační síť nástrojů, které by rodičům v návaznosti na sebe poskytovaly veškeré potřebné informace. Např. z tisku se rodič dozví o existenci příručky, rodič obdrží příručku prostřednictvím školy, kam dochází jeho dítě. V příručce se dozví adresy pro něj zajímavých internetových stránek. Na těchto internetových stránkách jsou vytvořeny sekce, rozdělené podle témat, jímž se věnují (např. mateřská škola, základní škola, střední škola apod.) a rodiče se tak snadno zorientují (např. v sekci mateřská škola

následuje odkaz „Co vše by měl každý předškolák před nástupem do školy znát“ apod.) a mohou vyhledávat informace, které jsou pro ně a jejich dítě aktuální. Internetové adresy by se pak měly vzájemně podporovat, např. na stránkách MŠMT v sekci „rodič“ lze najít odkazy na internetové stránky ČŠI, portálu RVP nebo Eduin apod.

- **nejsou využívány téměř žádné informační kanály**, tzn. že ve vztahu k rodičům nejsou využívány téměř žádné prostředky, které doba nabízí. Neexistuje taková internetová stránka či portál zprostředkovávající rodičům informace o českém školství, který by byl v širokém povědomí rodičovské veřejnosti. Nevychází žádný časopis prostřednictvím něž by ministerstvo školství komunikovalo s rodiči žáků a sdělovalo či vysvětlovalo jim své záměry ve vzdělávací politice. V tisku vychází minimální počet článků zabývajících se školskou tematikou, nejsou využívány televizní spoty ani jiné způsoby jako např. diskusní pořady apod. Nejsou tištěny brožury, které by rodičům srozumitelným jazykem vysvětlovaly některá rozsáhlejší témata proměny školství např. státní maturita, testování v 5. a 9. třídách apod.
- **učitelům nebyly a nejsou poskytovány jednotně ucelené informace, které by mohli rodičům předávat.** Tzn. takové informace, které jsou zařazeny MŠMT a je tak zajištěno, že určité penzum informací obdrží rodič na jakémkoliv místě v ČR stejné. Učitelům dále nejsou ze strany MŠMT poskytovány žádné materiály, které by rodičům v případě, že se na ně obrátí o konkrétní informaci, mohli poskytnout (srozumitelně a jednoduše vytvořené letáčky, brožurky, internetové odkazy, časopisy apod.)

Na závěr lze tedy podotknout, že ačkoliv se Česká republika vydala v oblasti školství směrem, který rodiče staví do role partnerů popř. klientů škol a svými změnami je v podstatě tlačí přijmout za vzdělávání svého dítěte větší díl zodpovědnosti, neposkytuje jim ministerstvo školství ČR k tomuto kroku téměř žádné způsoby, jak získávat objektivní informace a na jejich základě se rozhodovat či se k dění ve školství vyjadřovat. Dalo by se říct, že se tak jedná o velmi nevyrovnané partnerství, kdy na jedné straně dochází k obrovským změnám, které mají a také budou mít zásadní vliv na budoucnost další generace a na druhé straně existuje téměř absolutní neznalost a nevědomost o nich. Osobně považuji

momentální situaci, kdy rodičům nejsou poskytovány téměř žádné srozumitelné informace, za neudržitelnou a domnívám se, že by mělo co nejdříve dojít k nápravě. Pokud je jedním z cílů reformy, otevřít školy více rodičům a získat jejich souhlas s probíhajícími změnami, je nejprve nutné umět jim tyto změny dostatečně vysvětlit a obhájit je. Jedině tak můžeme hovořit o partnerství mezi rodiči a školou.

Závěr

Ve své práci jsme se pokusila nastínit jedno z klíčových témat, které je také spojováno se zdárnou implementací kurikulární reformy do českých škol. Na základě studia dané problematiky jsem došla k závěru, že význam role rodičů je pro zavádění změn do českých škol signifikantní a že mu i přesto nebyla věnována ze strany státu a především ministerstva školství dostatečná pozornost. Rodiče zaujímají při vzdělávání dítěte jednu z nejdůležitějších rolí a jak bylo zjištěno některými výzkumy, jejich aktivní účast se zpětně odráží na výsledcích dítěte při zvládání školních požadavků. Je tedy zřejmé, že pro úspěšnou proměnu českého školství je aktivní účast rodičů žádoucí. Aby však rodiče měli možnost se na proměnách českého školství podílet, je důležité najít správný způsob, jak je o tématech spojených s kurikulární reformou informovat. Již několikrát jsem v textu zmínila svou domněnku, že nepovažuji za nutné, aby byli rodiče zasvěcováni do všech teoretických základů, které vzniku a následnému uvedení reformy do praxe předcházely. Osobně se domnívám, že pro rodiče je mnohem důležitější porozumět tomu, co zavedení změn znamená konkrétně pro vzdělávání jejich dítěte.

Na základě inspirace z Velké Británie, která má s reformami školství bohaté zkušenosti, jsem vytvořila návrh informační příručky pro rodiče základních škol, která se věnuje kurikulární reformě z pohledu rodiče a především pak změnám ve vzdělávacím procesu, které se rodičů a jejich dětí bezprostředně týkají. Jelikož rodiče představují z hlediska sociální a intelektové oblasti velmi heterogenní skupinu, stanovila jsem si pro tvorbu tohoto materiálu několik požadavků. Za významný považuji především jednoduchost a srozumitelnost sdělení za použití tzv. prostě sdělovacího a odborného popularizačního jazykového stylu a dále pak přítomnost praktických rad a příkladů z praxe, které rodičům umožní porozumět významu nového způsobu práce učitelů.

Ve škole se rodič setkává s různými typy informací od těch konkrétních (jaký rozvrh vyučovacích hodin má jeho dítě) až po obecnější (např. jaký typ výuky daná škola poskytuje). Pro zprostředkování informací o školské reformě považuji za ideální formu informačního materiálu příručku pro rodiče, neboť ta se soustředí pouze na jedno téma z celé škály témat ve školním prostředí. Rodičům je tak vyslán signál, že se jedná o téma důležité právě proto, že je mu věnována jedna celá

publikace. Vzhledem k použitému jazyku a grafickému zpracování je obsah příručky pro rodiče srozumitelný. Neodrazuje rodiče od čtení odbornými termíny a dlouhými složitými texty. V případě realizace a tisku této příručky je mým záměrem, aby jí každý rodič, jehož dítě je žákem základní školy v ČR, obdržel od učitele zdarma a tak by byla zajištěna plošná distribuce a příručka by se tak dostala i do rukou sociálně slabším rodičům, kteří by si ji jinak, např. z finančních důvodů, nezakoupili.

Osobně bych velmi ráda získala vyjádření o této příručce od odborníků jak z oblasti školství, tak také z oblasti reklamy a komunikace. Na základě jejich odborné konzultace by jistě stálo za to ověřit, jak by byla příručka přijímána rodičovskou veřejností.

Seznam použité literatury:

AGENTURA STEM. *Sociologický výzkum zaměřený na analýzu struktury postojů a očekávání veřejnosti k oblasti školství, výchovy a vzdělávání* [online]. Praha, 2009 [cit. 1.5.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/postoje-a-nazory-verejnosti-skolstvi-a-vzdelavani>

ALLEN, L. Consumers or Parents? In: Rabušicová, M. a kol.: *Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace*. Příspěvek na konferenci ČAPV. Praha: Univerzita Karlova 2002. ISBN 80-7290-089-7

BARBER, Michael, Andy MOFFIT a Paul KIHN. *Deliverology 101*. Thousand Oaks: Corwin, 2010. ISBN 978-1-4129-8950-3.

CULLINGFORD, C. The Role of Parents in Education System. In: Rabušicová, M. a kol.: *Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace*. Příspěvek na konferenci ČAPV. Praha: Univerzita Karlova 2002. ISBN 80-7290-089-7

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

České vzdělání a Evropa. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999.

DFEE. *A parent's guide to the primary school curriculum*. London: Dfee, 2000. ISBN 1-84185-333-X.

DOCKING, J. Primary schools and Parents. Rights, Responsibilities and Relationships. In: Rabušicová, M. a kol.: *Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace*. Příspěvek na konferenci ČAPV. Praha: Univerzita Karlova 2002. ISBN 80-7290-089-7

GAVORA, Peter. a kol. *Základné problémy pedagogickém komunikace vo výchovnovzdělávacom procese (Záverečná výskumná správa)*. Bratislava: Ústav experimentálnej pedagogiky SAV, 1985.

GAVORA, Peter. *Pedagogická komunikácia v základném škole*. Bratislava: Veda, 1988.

GEWIRTZ, Sharon. Cloning the Blairs: New Labour's programme for the re-socialization of working-class parents. *Journal of Education Policy*. 2001, 16(4), s. 365-378.

Great Britain. Department of Education and Science. *Your Child And The National Curriculum: A Parent's Guide To What Is Taught In Schools*. 1991.

HOŠTÍČKA, Jan. Komunikace mezi školou a rodiči žáků. In: *Metodický Portál RVP* [online]. 2008 [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/679/620m3g4ny>

HRUBÁ, Jana. Škola versus rodina. *Učitel'ské listy : měsíčník pro příznivce změn*. 2006/07, č. 8. ISSN 1210-6313.

CHMELAŘOVÁ, Iveta. Rodiče komunikují s učiteli přes internet [online]. *Sokolovský deník. Sokolovsko*. Roč. 16, č. 75 (2007-03-29), s. 8 [cit. 2010-03-03]. ISSN 1210-9207.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KUČEROVÁ, Michaela. Škola se mění. Zatím pro 1. a 6. třídy. *IDnes.cz* [online]. 2007, č. 1 [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/skola-se-meni-zatim-pro-1-a-6-tridy-do5-/domaci.aspx?c=A070903_082914_domaci_jan

Kvalita a odpovědnost. Program rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Praha: MŠMT, 1994.

Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání. Praha: Tauris, 2005.

MAREŠ, Jiří a Jiří KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Brno : Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1072-3.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7367-054-2.

PLOWDEN, Bridget. DEPARTMENT OF EDUCATION AND SCIENCE. *Children and their Primary Schools: A Report of the Central Advisory Council for Education (England)* [online]. LONDON: HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE, 1967 [cit. 2012-06-18]. VOLUME 1: THE REPORT. Dostupné z: <http://www.educationengland.org.uk/documents/plowden/plowden1-00.html>

Pro reformu školství nehorují učitelé, ani rodiče. In: *Rodina s škola* [online]. 2006 [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: <http://www.scio.cz/media/RaS05.06.asp>

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

RABUŠICOVÁ, Milada, Klára ŠEĐOVÁ, Kateřina TRNKOVÁ a Vlastimil ČIHÁČEK. *Škola a /versus/ rodina*. Brno: MU Brno, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

RABUŠICOVÁ, Milada a Vlastimil ČIHÁČEK. Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace. In: *Výzkum školy a učitele, 10. konference ČAPV*. Praha: Karlova Univerzita, 2002, s.119 - 120. ISBN 80-7290-089-7.

RABUŠICOVÁ, Milada a Jiří ZOUNEK. Role rodičů ve vztahu ke škole: analýza legislativní situace. In: *Nové možnosti vzdělávání a pedagogický výzkum*. Ostrava: ČAPV, Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2001, s. 248-251. ISBN 80-7042-181-9.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT, 2004.

Schools in the UK. Types of schools. In: *Axcis* [online]. [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: http://www.axcis.co.uk/html/types_of_schools.html

Schools need parents backing. In: *BBC* [online]. 2000 [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/education/920549.stm>

SIMONOVÁ, Jaroslava a Jana STRAKOVÁ. *Vymezení hlavních problémů ohrožujících realizaci kurikulární reformy*. Praha: SKAV, 2005. Dostupné z: http://www.skav.cz/admin/upload/fck/file/publikace/studie/studie_rvp.pdf

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.

SOÚ AV ČR. *Postoje obyvatel České republiky k aktuálním reformám* [online]. Praha, 2006 [cit. 19.5.2012]. Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/Prezentace_TK_Reformy.ppt

SPILKOVÁ, Vladimíra, et al. *Proměny české primárního vzdělávání*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

Standard základního vzdělávání. Praha: MŠMT, 1995.

ŠEĐOVÁ, Klára. Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy. In: *Studia paedagogica*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, vol. 14, c. 1, s. 27 - 52. ISSN 1803 -7437.

ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT, 2008. ISBN 978-80-7080-690-6.

ŠTECH, Stanislav. *Jsou rodina a škola rivalské instituce?*. Praha: Učitelské listy, 2007. Dostupné z: <http://ucitelskelisty.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/AR.asp?ARI=102982&CAI=2147>

Velká Británie. The Educational Reform Act, 1988. Dostupné z: <http://www.educationengland.org.uk/history/index.html>

The history of Education in England [online]. [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: <http://www.educationengland.org.uk/history/>

TUPÝ, Jan. Vzdělávací oblasti. In: *Metodický portál RVP* [online]. 2005 [cit. 2012-06-17]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/6/336>

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

VÁGNEROVÁ, Milada. *Psychologie školního dítěte*. Praha: Karolinum 1998, s. 5 – 11. ISBN 382-050-98

VINCENT, Carol. Including Parents? In: Rabušicová, M. a kol.: *Vztahy školy a rodiny: analýza současné situace*. Příspěvek na konferenci ČAPV. Praha: Univerzita Karlova 2002. ISBN 80-7290-089-7

VODÁKOVÁ, Jana. Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči. In: *Zkola* [online]. 2011 [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zkedu/management/clanky/34054.aspx>

VYSEKALOVÁ, Jitka a Růžena KOMÁRKOVÁ. *Psychologie reklamy*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0402-1.

Vztah rodičů a školy pohledem práva. [online]. [cit. 2012-06-15] Dostupné z: <http://www.vosezlin.cz/dokumenty/prev/rodice.pdf>

Vztah rodičů a školy jejich dítěte. [online]. [cit. 2012-06-15] Dostupné z: http://www.eduin.cz/wp-content/uloziste/311/Spoluprace_rodiny_a_skoly/EDUin_-_Vztah_rodicu_a_skoly_jejich_deti_-_Report_v1_07042011.pdf

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In: *2004 Sb.* 2004, č. 561. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

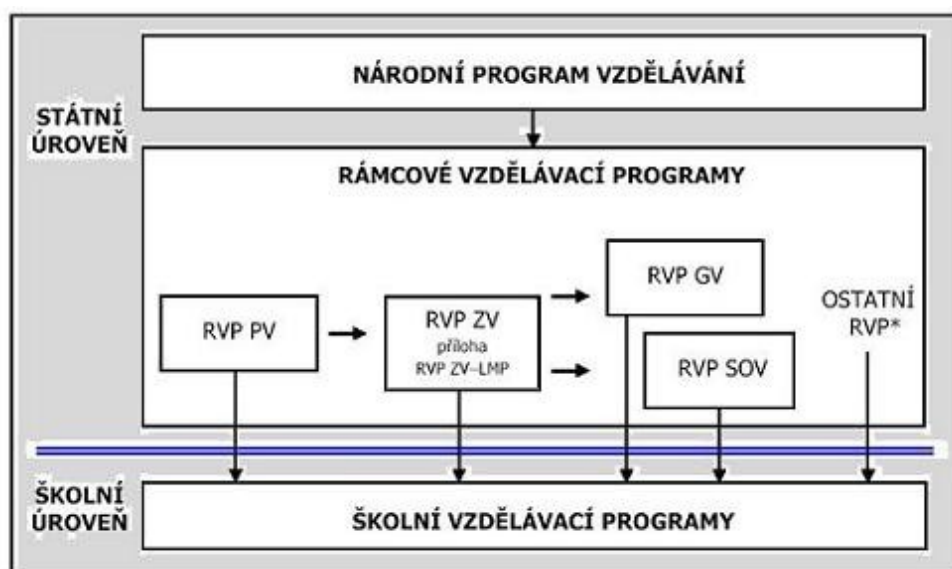
Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In: *2004 Sb.* 2004, č. 563.

ZEMAN, Václav. et al. *Reforma školství v České republice*. Praha: Člověk v tísni – Varianty, 2006.

Zprávy o národní politice ve vzdělávání, Česká republika. OECD, Paris 1996.

PŘÍLOHA A

Systém kurikulárních dokumentů

Legenda:

- *RVP PV*: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
- *RVP ZV–LMP*: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
- *RVP G*: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
- *RVP SOV*: Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání

Ostatní RVP např.:

- *RVP ZUV*: Rámcový vzdělávací program pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání
- *RVP JŠ*: Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Školská reforma – už je tady

Co přinese vám a vašemu dítěti?

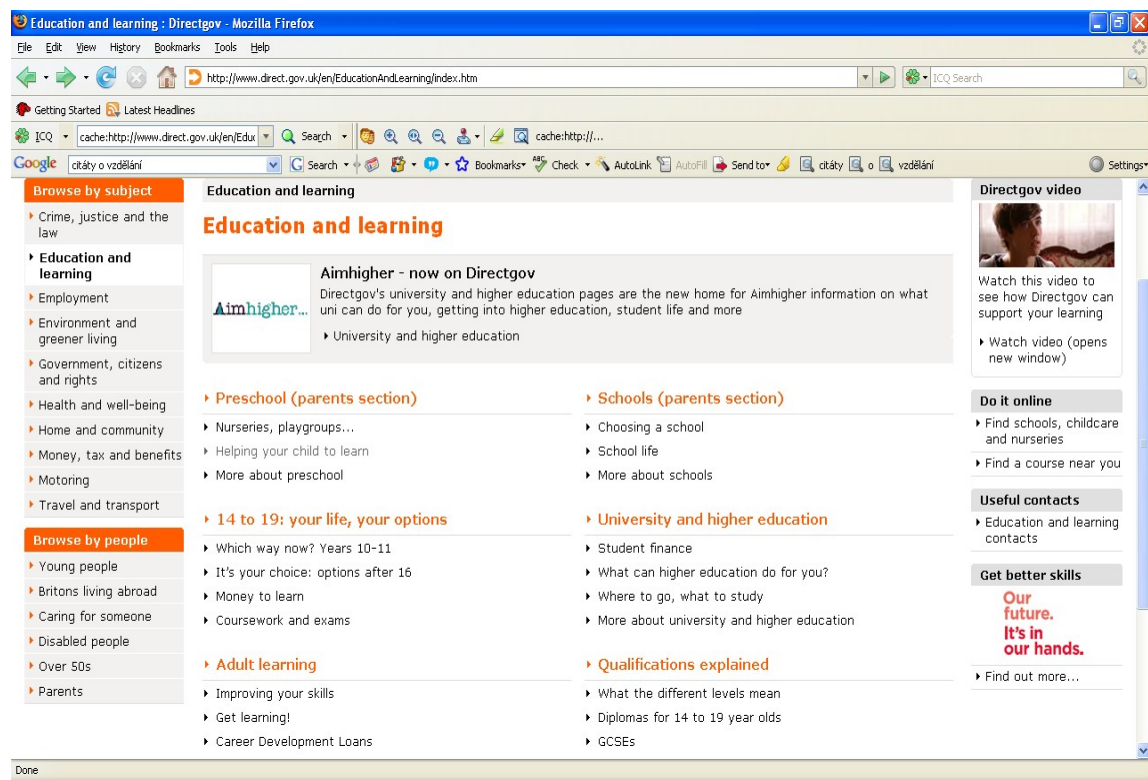
- 1. HURÁ! TEĎ UŽ SE TĚŠÍM DO ŠKOLY.** (Marek, 7 let)
Žáci se budou ve škole cítit příjemně a bezpečně, zažívat radost z učení.
- 2. KOUKEJ, CO UŽ DOKÁŽU.** (Jolana, 11 let)
Žáci dostanou příležitost ukázat, co umí, v čem se zlepšují - to by se mělo odrazit v jejich hodnocení.
- 3. UŽ SE UMÍM UČIT.** (Jáchym, 13 let)
Žáci získají nejen dobré znalosti, ale i chuť a dovednost učit se po celý život.
- 4. UŽ VÍM, PROČ JE TRÁVA ZELENÁ A OBLOHA MODRÁ.** (Gejza, 11 let)
Žáci se naučí poznávat svět v souvislostech a učivo maximálně využít ve svém budoucím životě.
- 5. ROZUMÍM SI S KAMARÁDY Z CELÉHO SVĚTA, NO PROBLEM.** (Jakub, 13 let)
Žáci budou dobře jazykově připraveni na život a práci v současném propojeném světě.
- 6. NALISTUJI, NEBO KLIKNU...** (Vrāta, 14 let)
Žáci se naučí pracovat s různými zdroji informací.
- 7. JSME PRIMA PARTA.** (Lin a Pepa, 10 let)
Žáci budou umět žít a jednat s ostatními lidmi.
- 8. UŽ SI UMÍM PORADIT SAMA.** (Julka, 12 let)
Žáci se naučí jednat samostatně a rozhodovat se zodpovědně.
- 9. DROBY? NEZÁJEM, RADŠÍ KOLO NEBO FOTBÁLEK.** (Patrik, 14 let)
Žáci budou pečovat o zdraví svoje i ostatních.
- 10. SNAŽ SE VE ŠKOLE - JDI DO TOHO!** (Milan, absolvent ZŠ, 15 let)
Žáci zvládnou aktivně vstupovat do výuky i dění ve škole.

www.msmt.cz/skolskareforma

Zdroj: <http://www.direct.gov.uk>

PŘÍLOHA C

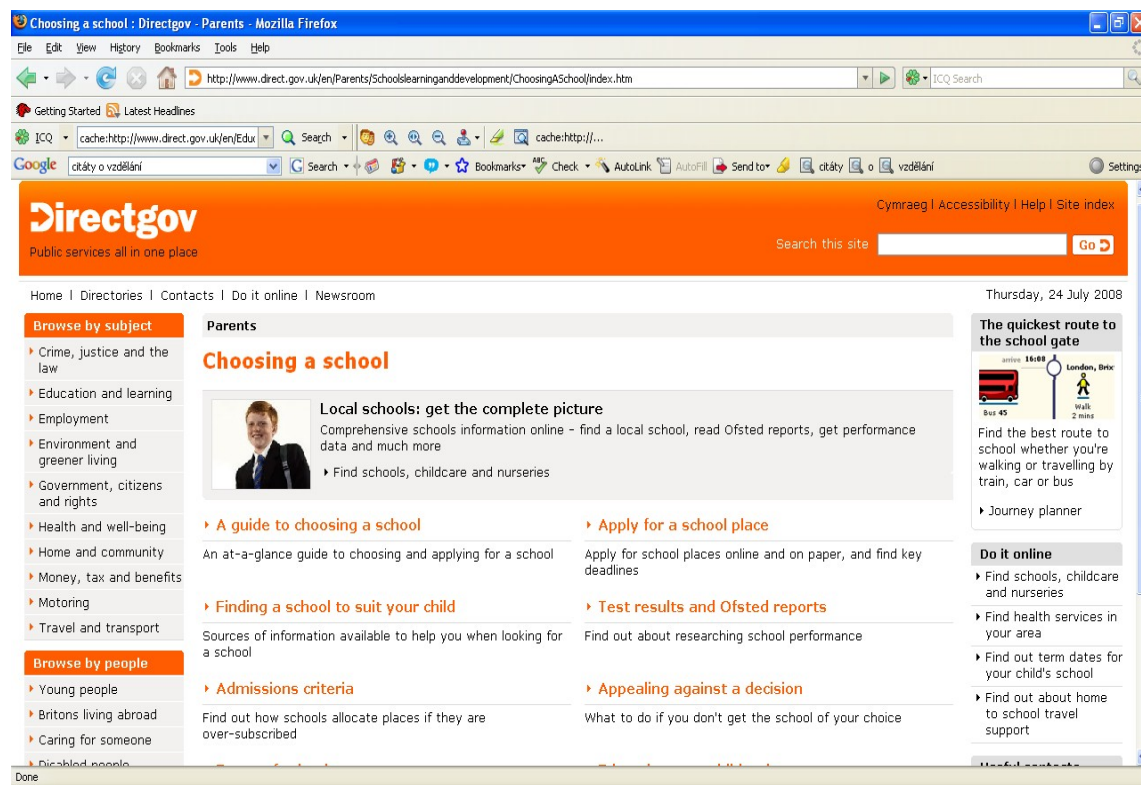
Ukázka internetových stránek určené rodičům v UK – Vzdělání a studium

Zdroj: <http://www.direct.gov.uk>

PŘÍLOHA D

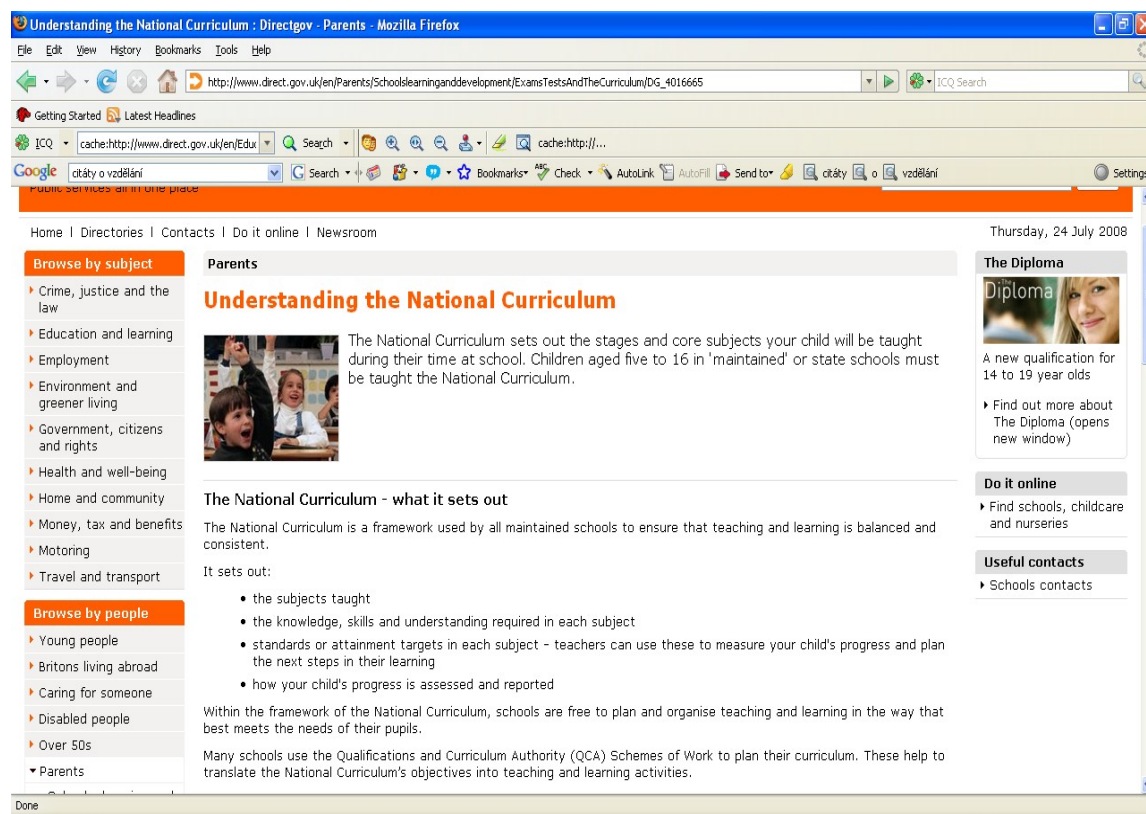
Ukázka internetové stránky určené rodičům – Vybíráme školu

Zdroj: <http://www.direct.gov.uk>

PŘÍLOHA E

Ukázka internetových stránek určených pro rodiče – Porozumění Národnímu kurikulu

Zdroj: <http://www.direct.gov.uk>

INFORMAČNÍ PŘÍRUČKA PRO RODIČE ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

JAK NA TO? Průvodce základní školou

Souhlasím s tím, aby má diplomová práce byla půjčována ke studijním účelům.
Žádám, aby byly citace uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se
vypůjčovatelé řádně zapsali do přiloženého seznamu.

V Praze dne 25. července 2012

.....
podpis

Jméno uživatele	Bydliště	Číslo OP	Datum zapůjčení	Datum vrácení

Souhlasím s tím, aby má diplomová práce byla půjčována ke studijním účelům.
Žádám, aby byly citace uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se
vypůjčovatelé řádně zapsali do přiloženého seznamu.

V Praze dne 25. července 2012

.....
podpis

Jméno uživatele	Bydliště	Číslo OP	Datum zapůjčení	Datum vrácení

